

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

KADINLARIN HER TÜRLÜ ŞİDDET VE AYRIMCILIĞA MARUZ KALMALARININ ÖNLENEREK BU ALANDAKİ MEVCUT DÜZENLEMELERİN GÖZDEN GEÇİRİLMESİ VE ALINMASI GEREKEN EK TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU (10/696, 1831, 1832, 1833, 1834, 1835)

TUTANAK DERGİSİ

18'inci Toplantı

25 Şubat 2025 Salı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

- 1.- Komisyon Başkanı Mustafa Hulki Cevizoğlu'nun, Komisyonun bugüne kadar yaptığı çalışmalara ve bugün sunum yapacak BM Türkiye kuruluşları temsilcilerine hoş geldiniz dediğine ilişkin açıklaması
- 2.- Komisyon Başkanı Mustafa Hulki Cevizoğlu'nun, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede IV. Ulusal Eylem Planı çerçevesinde 27 Şubat 2025 Perşembe günü TBMM idari teşkilatına yapacağı sunuma ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

- 1.- Birleşmiş Milletler Kadın Birimi Program Yöneticisi Duygu Erseçen'in, 6284 sayılı Kanun'daki kadına yönelik şiddetin tanımı, kadına yönelik şiddetin ana sebepleri ve tetikleyen sebepleri, BM Kadın Biriminin Türkiye'de yaptıkları ve ilkeleri hakkında sunumu
- 2.- Birleşmiş Milletler Kadın Birimi Program Analisti Betül Bodur'un, Türkiye'nin taraf olduğu, paydaşı olduğu sözleşmeler ve bildirgeler, hedefe yönelik ihtisaslaşmış hizmetler ile küresel istatistikler hakkında sunumu
- 3.- Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Türkiye Temsilci Yardımcısı Mustafa Ali Yurdupak'ın, BM Kalkınma Programının faaliyetleri hakkında sunumu
- 4.- Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Türkiye Ofisi Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Uzmanı Aslı Çoban'ın, BM Kalkınma Programı Türkiye Ofisinin toplumsal cinsiyet eşitliğinin güçlendirilmesi alanında yürüttüğü çalışmalar hakkında sunumu
- 5.- Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu Kurumsal Ortaklıklar Yöneticisi Nazife Ece Karaduman'ın, UNFPA'nın yapısı ve yaptıkları çalışmalar hakkında sunumu
- 6.- Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu Program Koordinatörü Yasemin Akis Kalaylıoğlu'nun, CEDAW'ın çalışmaları ve CEDAW ile UNFPA'nın çalıştığı ortak alanlar hakkında sunumu

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) Görüşmeler

- 1.- Birleşmiş Milletler Kadın Birimi, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu temsilcilerinin yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KADINLARIN HER TÜRLÜ ŞİDDET VE AYRIMCILIĞA MARUZ KALMALARININ ÖNLENEREK BU ALANDAKİ MEVCUT
DÜZENLEMELERİN GÖZDEN GEÇİRİLMESİ VE ALINMASI GEREKEN EK TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA
KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/696, 1831, 1832, 1833, 1834, 1835)

18'inci Toplantı
25 Şubat 2025 Salı

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Kadınların Her Türlü Şiddet ve Ayrımcılığa Maruz Kalmalarının Önlenerek Bu Alandaki Mevcut Düzenlemelerin Gözden Geçirilmesi ve Alınması Gereken Ek Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 16.10'da açıldı.

Komisyon Başkanı Mustafa Hulki Cevizoğlu,

Komisyonun bugüne kadar yaptığı çalışmalara ve bugün sunum yapacak BM Türkiye kuruluşları temsilcilerine hoş geldiniz dediğine,

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede IV. Ulusal Eylem Planı çerçevesinde 27 Şubat 2025 Perşembe günü TBMM idari teşkilatına yapacağı sunuma, ilişkin açıklama yaptı.

Birleşmiş Milletler Kadın Birimi Program Yöneticisi Duygu Erseçen tarafından, 6284 sayılı Kanun'daki kadına yönelik şiddetin tanımı, kadına yönelik şiddetin ana sebepleri ve tetikleyen sebepleri, BM Kadın Biriminin Türkiye'de yaptıkları ve ilkeleri,

Birleşmiş Milletler Kadın Birimi Program Analisti Betül Bodur tarafından, Türkiye'nin taraf olduğu, paydaşı olduğu sözleşmeler ve bildirgeler, hedefe yönelik ihtisaslaşmış hizmetler ile küresel istatistikler,

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Türkiye Temsilci Yardımcısı Mustafa Ali Yurdupak tarafından, BM Kalkınma Programının faaliyetleri,

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Türkiye Ofisi Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Uzmanı Aslı Çoban tarafından, BM Kalkınma Programı Türkiye Ofisinin toplumsal cinsiyet eşitliğinin güçlendirilmesi alanında yürüttüğü çalışmalar,

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu Kurumsal Ortaklıklar Yöneticisi Nazife Ece Karaduman tarafından, UNFPA'nın yapısı ve yaptıkları çalışmalar,

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu Program Koordinatörü Yasemin Akis Kalaylıoğlu tarafından, CEDAW'ın çalışmaları ve CEDAW ile UNFPA'nın çalıştığı ortak alanlar,

Hakkında sunum yapıldı.

Birleşmiş Milletler Kadın Birimi, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu temsilcilerinin yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, 27 Şubat 2025 Perşembe günü saat 15.00'te toplanmak üzere saat 19.07'de toplantıya son verildi.

25 Şubat 2025 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 16.10

BAŞKAN: Mustafa Hulki CEVİZOĞLU (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Asuman ERDOĞAN (Ankara)

SÖZCÜ: Müşerref Pervin Tuba DURGUT (İstanbul)

KÂTİP: Zuhul KARAKOÇ DORA (Kahramanmaraş)

----- 0 -----

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Sayın Komisyon üyeleri, değerli katılımcılar, basınımızın güzide temsilcileri; hepiniz hoş geldiniz. Birleşmiş Milletler kuruluşlarının değerli temsilcileri sizler de topyekûn hoş geldiniz.

Toplantı yeter sayımız vardır.

Komisyonumuzun 18'inci Toplantısını açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mustafa Hulki Cevizoğlu'nun, Komisyonun bugüne kadar yaptığı çalışmalara ve bugün sunum yapacak BM Türkiye kuruluşları temsilcilerine hoş geldiniz dediğine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Komisyon olarak, bildiği gibi -artık herkes biliyor- kadına yönelik her türlü şiddet ve ayrımcılığın önlenmesine ilişkin çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Bugüne kadar 17 toplantıyı gerçekleştirdik, bir de İstanbul'a çalışma ziyareti yaptık, o da çok verimli geçti. Az önce raportör arkadaşlarla da konuştuk, Komisyon raporumuzun da çok hızlı bir şekilde ilerlediğini biliyoruz; detaylı bir çalışma yapmış oluyoruz. Toplantımızın da aslında sonuna doğru geliyoruz. Üç ayımızı doldurduk, son uzattığımız bir ay içindeyiz. 31 Mart itibarıyla Komisyonumuz çalışmalarını resmen tamamlamış, bitirmiş olacak. Genel Kurula, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına hazırladığımız raporu takdim edeceğiz. Bugüne kadar çok farklı kesimlerden kuruluş ve kişileri dinledik, çok yararlandık, belki eksikler var, onları da bu ay içinde tamamlamayı planlıyoruz.

Bugünkü toplantımızda çok farklı bir kuruluşu dinleyeceğiz; size de farklı mı geliyor? Konuklarımız da gülümsediğine göre... Birleşmiş Milletler Türkiye kuruluşlarını dinleyeceğiz. Gelen arkadaşlarımızı, birimleri ve isimleriyle okumak istiyorum: Birleşmiş Milletler Türkiye Kadın Biriminden Program Yöneticisi Sayın Duygu Erseçen, Program Analisti Sayın Fatma Betül Bodur Dağtekin, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Türkiye Temsilci Yardımcısı Sayın Mustafa Ali Yurdupak ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Uzmanı Sayın Aslı Çoban, Birleşmiş Milletler Türkiye Nüfus Fonundan Program Koordinatörü Yasemin Akis Kalaylıoğlu, Program Müdürü Sayın Emine Kuzutürk Savaş, Program Koordinatörü Sayın Aysel Yüksel, Kurumsal Ortaklıklar Yöneticisi Sayın Nazife Ece Karaduman aramızda; sizler de tekrar hoş geldiniz, katılımlarınızdan dolayı müteşekkirim.

Bildiği gibi, kadına şiddet ve her türlü ayrımcılık bütün dünyada bir insan hakları sorunu ve yaygın biçimde mevcut. Bugün Komisyonumuza sunum yapacak olan değerli katılımcılarımız toplamda -uyabilirsek tabii- bir saatlik bir sunum yapacaklar. Üç farklı birim yirmişer dakikadan -biraz aşabilir, belki biraz daha kısa olabilir, onu bilmiyoruz- sunum yapacaklar. Milletvekili arkadaşlarımızın sorularıyla tamamlayacağız programımızı.

Kadına yönelik şiddet ve ayrımcılıkla etkin mücadelede güçlü koordinasyon ve sektörler arası iş birliği büyük bir önem taşıyor. Yürütülen politikalarımız kapsamında şiddetle ve ayrımcılıkla topyekûn mücadele edilmesini teminen bütün kurum ve kuruluşlar ile özel sektör, medya, sivil toplum ve üniversitelerin iş birliğiyle hareket etmesi önemli; bunlar tümüyle paydaşları oluşturuyor mücadelede.

Bu kapsamda, kadına yönelik şiddetin ve ayrımcılığın önlenmesine yönelik Birleşmiş Milletler Kadın Biriminin çalışmaları, dünyada kadına yönelik şiddet ve ayrımcılık istatistikleri ve konuya ilişkin Birleşmiş Milletler raporları, kadına yönelik şiddet ve ayrımcılığın nedenleri ile bu alanda alınması gereken önlemler konusunda Komisyonumuza bilgi vermek üzere ilk sözü Birleşmiş Milletler Kadın Birimi Program Yöneticisi Sayın Duygu Erseçen'e veriyorum. Sayın Erseçen, buyurun.

III.- SUNUMLAR

1.- Birleşmiş Milletler Kadın Birimi Program Yöneticisi Duygu Erseçen'in, 6284 sayılı Kanun'daki kadına yönelik şiddetin tanımı, kadına yönelik şiddetin ana sebepleri ve tetikleyen sebepleri, BM Kadın Biriminin Türkiye'de yaptıkları ve ilkeleri hakkında sunumu

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADIN BİRİMİ PROGRAM YÖNETİCİSİ DUYGU ERSEÇEN - Nazik davetiniz için teşekkür ederim.

Sayın milletvekilleri, bakanlıklarımızın çok değerli temsilcileri ve çalışma arkadaşlarım; çok teşekkürler nazik davetiniz için.

Kadına yönelik şiddet alanında birlikte mücadele ettiğim diğer kurum arkadaşlarıma da vakit ayırmak için elimden geleni yapacağım sözünü vereyim. Aslında buradaki sunumun ayrıntılı bir biçimde kopyaları elinizde bulunuyor. Dolayısıyla oradaki birçok istatistikten ya da normatif çerçevede birçok maddeden bahsetmeyelim ki daha verimli ve herkesin konuşabildiği, belki de sizin sorularınız olursa cevaplamaya vakit ayırdığımız bir saat geçirelim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Evet, ben bu arada bir düzeltme yapayım, kendi kendimi düzeltelim. Komisyonumuzun çalışmasının bitim tarihine 31 Mart demişim, 21 Mart olacak, 21 Martta bitiyoruz.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Bir on gün alırdık.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - İsterseniz uzatırız yani.

Buyurun.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADIN BİRİMİ PROGRAM YÖNETİCİSİ DUYGU ERSEÇEN - Biz aslında kadına yönelik şiddet tanımını hep birlikte hatırlamak için 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'daki -ekrana da yansıdığı üzere- tanımımızla başlamak istedik: Kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen,

cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve bu kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranış. Biz de Birleşmiş Milletler Kadın Birimi Türkiye Ofisi olarak aslında kanunumuz kapsamında bu tanıma bağlı kalarak bu mücadelenin bir parçası olmaya çalışıyoruz.

Çok özetle, kadına yönelik şiddetin ana sebepleri ve tetikleyen sebeplerinden bahsedecek olursak toplumsal cinsiyet eşitsizliği, cinsiyet temelli ayrımcılık, sosyal norm ve kalıp yargılardan bahsedebiliriz. Aslında kadına yönelik şiddet alanında bakanlıklarımız da dâhil olmak üzere -zannediyorum hepimiz hemfikir olacağız- bu ana sebeplerle mücadele etmeye doğrudan ya da dolaylı olarak çalışıyoruz.

Peki, aslında daha somutlaşan örnekleri ne oluyor? Tetikleyen sebeplere baktığımızda yani bu bahsettiğimiz toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin nasıl görünür olduğuna baktığımızda da kültürel, sosyal, ekonomik, yasal ve politik sebepler görüyoruz. Yan tarafta gördüğünüz gibi, örneğin, işte kadınların ekonomik bağımsızlığının sınırlı olması. Kadına yönelik şiddeti elbette sadece ekonomiyle bağlantılandıramayız. Dolayısıyla burada kategorize ettiğimiz şey ne oldu? Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin aslında ekonomik bir yansıması oldu ya da yasaların uygulanmasındaki zorlukların yasal ve politik bir yansıması oldu ya da işte, aile içi toplumsal baskılar, afet, savaş ya da bazen medyaya da çok yansıyor, işte, alkol ve uyuşturucu bağımlılığı üzerinden kadına yönelik şiddetle kurulan bağ. Tabii ki orada öyle bir gerçeklik var ama biz ne diyoruz? Biz diyoruz ki: Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bireysel sebeplerle görünür hâle gelen bir formudur bu. Dolayısıyla ana sebepleri aslında tekrar etmekten vazgeçmemeye çalışıyoruz ama burada gördüğünüz gibi, kültürel, sosyal, ekonomik, yasal ve politik görünür kılan tüm boyutlarıyla da çalışmak için elimizden geleni yapıyoruz.

Ben tekrar devam edeceğim. Özellikle Birleşmiş Milletler Kadın Birimini biraz size tanıtıp Türkiye'de ne yaptığımızı anlatmaya çalışacağım ama onun öncesinde çalışma arkadaşım Betül'e sözü bırakıyorum. Bize uluslararası yasal çerçeveden bahsetsin ve biraz da küresel istatistiklerle ilgili bilgi versin diye.

Teşekkür ederim.

2.- Birleşmiş Milletler Kadın Birimi Program Analisti Betül Bodur'un, Türkiye'nin taraf olduğu, paydaşı olduğu sözleşmeler ve bildirgeler, hedefe yönelik ihtisaslaşmış hizmetler ile küresel istatistikler hakkında sunumu

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADIN BİRİMİ PROGRAM ANALİSTİ BETÜL BODUR - Sayın milletvekilleri, değerli katılımcılar; ben de çok teşekkür ediyorum.

Kısaca bir normatif çerçeveden bahsedeceğim. Bu yansıda yer alan uluslararası sözleşmeler, Türkiye'nin taraf olduğu, paydaşı olduğu sözleşmeler ve bildirgeler aslında bizim hem küresel ölçekte hem de Türkiye'deki çalışmalarımızın çerçevesini belirliyor. Bunlar arasında belki bizim için en çok öne çıkan Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler Kadın Birimi olarak ve bu sözleşmenin izlenmesinden ve uygulanmasından sorumlu olan CEDAW Komitesinin genel tavsiyeleri oluyor. Yine, 2025 yılında 30'uncu yılını kutladığımız Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu da benzer şekilde önemli bizim için.

CEDAW Sözleşmesi doğrudan kadına yönelik şiddeti tanımlayan bir sözleşme değil ancak CEDAW Sözleşmesi'nin farklı farklı maddelerinden hareketle genel tavsiyelerin de rehberliğiyle biz kadına yönelik şiddetin neden yasaklandığını, hangi boyutlarıyla gözlemlenebildiğini ve devletlerin, taraf devletlerin hangi yükümlülükleri olduğunu anlayabiliyoruz. Özellikle yansıda solda 2'nci maddedeki çeşitli yasalar önünde uygulamada ya da farklı kurum ve kuruluşlar, özel bireyler tarafından gerçekleştirilen ayrımcılıkla devletlerin mücadele etme yükümlülüğü hususu yönünden; sağ taraftaysa, her iki cinsten birinin aşağılığı veya üstünlüğü anlayışına dayalı olan uygulamaların sona erdirilmesiyle ilgili yükümlülükleri CEDAW'da bulabiliyoruz. Kadına yönelik şiddetle ilgili veya kadına yönelik şiddetin farklı boyutları ve görünümüyle ilgili CEDAW Komitesinin farklı genel tavsiye kararları var. Bizler için önemli olan yine şiddet, adalete erişim, Çocuk Hakları Komitesiyle birlikte zararlı uygulamalara erken yaşta zorla evlilikler de dâhil olmak üzere değişen genel tavsiye, aile içi ilişkilerde eşitlik, evlilik ve aile ilişkilerinin bozulmasının ekonomik sonuçları, iklim değişikliği ve afet bağlamındaki sonuçlar ve karar alma sistemlerinde kadınların etkili ve eşit temsiliyle ilgili genel tavsiye kararları bize yol gösteriyor.

Benzer şekilde, Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu'nun da belirlediği 12 kritik alandan bir tanesi kadına yönelik şiddetle mücadele. Pekin Deklarasyonu için biraz daha kadına yönelik şiddetle mücadeleye detaylı baktığımızda, aslında çok paydaşlı, yalnızca kamu kurumlarını merkezî seviyede değil yerel seviyede, özel sektör eğitim kurumlarını, sivil toplum kuruluşlarını, özellikle kadın örgütlerini, gençlik örgütlerini de dâhil edecek şekilde topyekûn bir mücadele gerektirdiğini bize belirtiyor. Hem bütüncül önlemler alınması hem şiddetin temelinde yatan sebepleri ve sonuçlarına ilişkin çalışmalar yürütülmesi hem de özellikle insan ticaretiyle mücadeleye ilişkin hususlar var. Türkiye'nin de tabii ki Pekin Deklarasyonu kapsamında çeşitli taahhütleri oldu. Yakın zamanda Pekin+30 Raporu'nda da -yansıda da görebileceğiniz şekilde- özellikle mevzuatta yapılan değişiklikler, anayasa değişiklikleri, 6284 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesi, kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda koordinasyon sistemini güçlendiren 2023/16 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi, yine kalkınma planı, eylem planları kadına yönelik şiddetle mücadelede, Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı, erken yaşta ve zorla evliliklerde mücadele eylem planları öne çıkan gelişmeler arasında.

Hedefe yönelik ihtisaslaşmış hizmetlere de vurguyu yapmakta yarar var. Burada özellikle şiddet önleme ve izleme merkezleri, kadın konukevleri, ihtisaslaşmış kadın konukevleri, cumhuriyet başsavcılıkları ve kolluk birimlerinde gerçekleşen ihtisaslaşma ve adli sistemde ikincil mağduriyetin önlenmesi, bilgilendirme ve yönlendirmeden kırılgan gruplarda vaka yönetimine kadar ilerleyen adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlüklerinin rolüne dikkat çekiliyor. Aynı zamanda, TİHEK, Kamu Denetçiliği, Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonu ve il barolarının kadın hukuku komisyonları, kadın hakları merkezlerinin görevleri de burada önemli olarak görülüyor.

Tabii, biraz küresel istatistiklere baktığımızda ne aşamadayız? Sürdürülebilir Kalkınma Amacı-5 kadın-erkek eşitliğine dair; bununla ilgili en güncel veriler bize aslında bu amacın gerçekleştirilmesinde küresel olarak geride kaldığımızı gösteriyor. Örneğin, devletlerin yüzde 18'inde vatandaşlık ve cinsiyetle alakalı ayrımcılık söz konusu ya da yüzde 54'ünde nitelikli cinsel saldırı suçu açıkça verilen rızanın olmaması unsuru üzerinden tanımlanmıyor. Ülkelerin neredeyse yarısından fazlasında kadınlarla

erkeklerin aynı mesleği icra etmesinde en az karşı bir kural var ama olumlu bir yandan da ülkelerin yüzde 72'si en genç evlilik yaşını istisna olmaksızın 18 olarak belirlemiş durumda.

Birtakım istatistikler yine devam ediyor; kadın temsiliyle ilgili, istihdamda, yönetimde, kamu hayatına katılımda, bakım yükünde, mülkiyette bunları görebiliyoruz. Yine şiddetle alakalı verileri de görebiliyoruz. Tabii, bizim aslında kadın-erkek eşitliğini tesis etmemiz için yüz otuz dört yıla ihtiyacımız olduğu görülüyor eğer bu hızla gidersek. O yüzden devletlerin biraz hızlanması gerekiyor.

Tabii, böyle bir oturumda bir aradayken kadın cinayetlerinden de bahsetmek gerekir. Birleşmiş Milletlerin uyuşturucu ve suçla ilgilenen ofisi ve BM Kadın Biriminin, bir de BM İstatistik Ofisinin geliştirdiği çerçeve üzerinden gerçekleşen bir kadın cinayetleri çalışması var. Sunuda yer alan karekoddan İngilizce metnin tümüne ulaşabilirsiniz ama kısaca bir özetlersek, kadın cinayetleri bir tanım üzerinden ilerliyor. Takdir edersiniz ki farklı ülkelerin tanımlarını ve verilerini yeknesaklaştırmak zor; bu nedenle, bir çerçeve üzerinden ilerleniyor. Aslında cinayetler çok daha kapsamlı olabilir ancak yakın partner ve aile üyeleri tarafından işlenen, kasten işlenen cinayetler üzerinden sadece ilerliyor bu araştırma; daha geniş olabileceği kapsamlar da ayrıca raporda ve yansıda yer almakta. Buna bir bakacak olursak, 2023 yılında maalesef her on dakikada 1 kadının, günde ortalama 140 kadının yakın partneri veya aile üyesi tarafından öldürüldüğü kaydediliyor raporda.

Yine, kıtalar arasında bir karşılaştırmaya bakıldığında Afrika'nın ve Asya'nın önde gittiğini görüyoruz. Nüfus yoğunluklarına bakıldığında, Afrika, Amerika, Okyanusya şeklinde ilerliyor.

Burada şuna değinmekte yarar var: Tüm cinayetlere bakıldığında cinayet suçunun mağdurları ağırlıklı olarak erkekler olarak görülmekle birlikte biz neden kadın cinayetlerinden bahsediyoruz? Bir sonraki yansıda göreceğiniz sebeple, ağırlıklı olarak erkekler öldürülüyormuş cinayet suçunda, elimizdeki veri bunu işaret etse de şiddeti kimin uyguladığı, cinyeti kimin işlediğiyle ilgili bir fark ve cinsiyet boyutu burada ortaya çıkıyor. Benzer şey, kadına yönelik şiddetin diğer boyutları içindeki diğer görünüşleri için de geçerli. Dünyada öldürülen kadınların yüzde 60,2'sinin yakın partnerleri veya aile üyeleri tarafından öldürüldüğü kaydedilmekte. Bu nedenle, ev, hane, kadınlar ve kız çocukları için en tehlikeli yer olarak kaydediliyor maalesef. Faillerin bir dağılımına bakılacak olursa Amerika ve Avrupa'da daha çok yakın partner şiddetinin ağırlıklı olduğu görülüyor; dünyanın geri kalanındaysa aile içi, aile üyeleri tarafından uygulanan şiddet söz konusu.

Tabii, bunlarla ilgili yapılabilecek, atılabilecek adımlara dair birtakım tavsiyeler var. Bunları da hızlı geçmekte yarar görüyoruz. Hem CEDAW Komitesinin 2022 yılında Türkiye'nin 8'inci periyodik incelemesinin sonuçlarında şiddete değinen birtakım öneriler var; bunlardan özellikle yasal çalışmalar, 7/24 hizmet verecek ihtisaslaşmış koruma hizmetleri, adalete erişim, kesimsel ayrımcılıkla mücadele öne çıkıyor. Bir de 2023 yılında Kadına ve Kız Çocuklarına Yönelik Şiddet Nedenleri ve Sonuçları Özel Raportörünün ülkemize bir ziyareti olmuştu, ondan kaynaklı bir rapor var. Burada da hem Özel Raportör özellikle öne çıkan şiddet görünüşlerini Türkiye'de bu yansıda yer aldığı şekliyle kaydediyor ve bunlara dair birtakım tavsiyeler veriyor. Özellikle eş güdüm, iş birliği, yeterli insan kaynağının sağlanması, ihtisaslaşmış hizmetlerin niteliğinin ilerlemesi, nitel ve nicel veri çalışmalarının yapılması gibi hususlar yer alıyor.

Ben burada sözlerimi tamamlıyorum.

Tekrar sunumu tamamlaması için sözü Duygu Hanım'a bırakıyorum.

Çok teşekkür ediyorum dikkatiniz için.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Vallahi, bu koordinasyonunuz hakikaten takdire şayan bir durum.

Buyurunuz.

1.- Birleşmiş Milletler Kadın Birimi Program Yöneticisi Duygu Erseçen'in, 6284 sayılı Kanun'daki kadına yönelik şiddetin tanımı, kadına yönelik şiddetin ana sebepleri ve tetikleyen sebepleri, BM Kadın Biriminin Türkiye'de yaptıkları ve ilkeleri hakkında sunumu (Devam)

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADIN BİRİMİ PROGRAM YÖNETİCİSİ DUYGU ERSEÇEN - Çok hızlıca, beş dakika içerisinde, söz veriyorum, Birleşmiş Milletler Kadın Birimi ne yapıyor, bunu anlatmaya çalışacağım.

Biz 2010 yılında kurulduk, bir Birleşmiş Milletler birimiyiz. Bütün Birleşmiş Milletler sistemi içerisinde toplumsal cinsiyet eşitliğini geliştirmeye ve yaygınlaştırmaya, teşvik etmeye ve koordine etmeye taahhüt etmiş bir Birleşmiş Milletler birimiyiz. Türkiye'deki çalışma alanlarımız; siyasi liderlik ve katılımda toplumsal cinsiyet eşitliği, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme, özel sektör iş birliğiyle kadınların güçlenmesi, insani yardım alanı, kadına yönelik şiddetin önlenmesi elbette ve kadınların yani bütün Birleşmiş Milletler birimleri içerisinde tüm projelerin toplumsal cinsiyete duyarlı hâle gelmesi ve koordinasyonun etkili bir şekilde sağlanması için de Birleşmiş Milletler Mukim Koordinatörlüğü altında bir grup liderliği sorumluluğumuz bulunuyor.

Kadına yönelik şiddetle mücadele portfolyosuna baktığımızda ise an itibarıyla bir sayfalık -arkalı önlü- aslında kadına yönelik şiddetle ilgili tüm projelerin isimlerinin yer aldığı bir kopya bulacaksınız önünüzde. Dolayısıyla biraz onlar altında hani daha somutlaştırmak için neler yapıyoruz, özellikle hangi bakanlıklarla çalışıyoruz, onlardan bahsetmek istedim. Kadına yönelik şiddet tabii sizlerin de hemfikir olacağı gibi çok boyutlu bir mesele, dolayısıyla biz de çok boyutlu düşünmeye çalışıyoruz diğer Birleşmiş Milletler kurumlarımızla birlikte. Nedir bu boyutlar? İzleme değerlendirme, müdahale, koruma, önleme ve politika savunuculuğu. Peki, biz neler yapıyoruz? Koordinasyonu sağlamak için İçişleri Bakanlığımızın, Aile Bakanlığımızın ve Adalet Bakanlığımızın ilgili birimleriyle çeşitli projeler altında çalışıyoruz. Nasıl araçlarla çalışıyoruz peki? Bu alanda birlikte verdiğimiz ve ülkemizde koordinasyonu daha güçlü hâle getirecek daha somut neler yapıyoruz diyecek olursak bunun içerisinde araştırmaları koyabiliriz ya da işte bilgi ürünleri çıkarıyoruz. Mesela, en son, Adalet Bakanlığına yaptığımız projemizde hâkimlerimize ve savcılarımıza yönelik 6284'ün uygulanmasıyla ilgili bir kılavuz çıkardık. Sanıyorum Adalet Bakanlığımızdaki uzman arkadaşlarımız da burada, emeğimize sağlık, birlikte. Eğer isterseniz bir kopyasını da size ulaştırmaktan memnun oluruz. Onun dışında, örneğin, Aile Bakanlığımızla, depremden sonra yıkılan sığınma evlerinin inşaatı ve inşa edildikten sonra verilecek hizmetin meslek elemanları tarafından toplumsal cinsiyete duyarlı ve kadının güçlenmesini odak alacak bir şekilde bir projemiz mevcut. Kadınların adalete erişimi bizim portfolyoda çok önemseydiğimiz bir yerde duruyor. Dolayısıyla, sadece aslında Adalet Bakanlığı değil, aynı zamanda Barolar Birliği, Akademi ya da sivil toplum örgütleri ve -özellikle de altını çizmek istiyorum- kadın örgütleriyle birlikte dayanışarak götürdüğümüz birçok proje var, kapasite geliştirme faaliyetleri.

Peki, bütün bunları yaparken aklımızdan çıkarmamaya çalıştığımız bazı ilkeler oluyor. O ilkelerden bir tanesi, başta saydığım, en başta saydığım ana sebepler aslında; ana sebeplerle mücadeleleyi hiç unutmamak. Bir diğeri, kadınlarla çalışmak, kadınların güçlenmesi için çalışmak ama bu meseleye erkeklerin katılımını dâhil etmek yani toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadına yönelik şiddetle mücadeleye erkeklerin ve oğlan çocuklarının da katılımını önceliklendirecek programlar yapmak. Bir diğerkim ne? Kimseyi geride bırakmayacak şekilde davranmak. Bu ne demek? Bunu işte deprem bölgesinde yardımların ulaşması konusunda zorluk çekilmesi, belki kırsal alanda yaşayan kadınlar gibi ya da mevsimlik tarım işçileri gibi ya da işte engelli kadınlar gibi çoğaltabiliriz. Bir diğerbakış açımız da temel ilkemiz de tabii ki bütünlükçü yaklaşmak. O yüzden de hem politika savunuculuğu hem önleme hem koruma hem de bütün bu yapılanların aslında toplumsal cinsiyete duyarlı göstergelerle ve kanıta dayalı veriyle hem ülkemiz için hem vatandaşlarımız için hem de uluslararası platformlar için raporlanabiliyor olması. Bu ekranda gördüğünüz, aslında yaptığımız çalışmalardan, kadınlardan ya da sivil toplum örgütlerinden kotasyonlar. Önünüzde bulunan dosyalarda da görebilirsiniz.

Sabrınız için teşekkür ederim. İnşallah vaktimi aşmadım.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Takdire şayan bir şey oldu, tamı tamına yirmi dakika; ne on dokuz buçuk ne yirmi buçuk.

Çok teşekkür ediyoruz.

Şimdi, bütün sunumları alalım, ondan sonra soru-cevap bölümüne geçeceğiz.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Türkiye Temsilci Yardımcısı Sayın Mustafa Ali Yurdupak, buyurun.

3.- Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Türkiye Temsilci Yardımcısı Mustafa Ali Yurdupak'ın, BM Kalkınma Programının faaliyetleri hakkında sunumu

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KALKINMA PROGRAMI TÜRKİYE TEMSİLCİ YARDIMCISI MUSTAFA ALİ YURDUPAK - Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın vekiller, değerli katılımcılar; ben de sizi Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı adına saygıyla selamlıyorum.

Adından da anlaşılacağı gibi, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, özellikle kalkınma alanındaki Birleşmiş Milletlerin ihtisas organizasyonu. Bizler 1960'lı yıllardan beri Türkiye'de faaliyet gösteren Birleşmiş Milletler kuruluşuyuz. Orta Doğu Teknik Üniversitesinin kurulmasından Güneydoğu Anadolu Projesi'nin gerçekleştirilmesine kadar birçok alanda Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın faaliyetlerini tarih boyunca görebilirsiniz. Günümüze geldiğimizde özellikle iklim değişikliği, sosyal içerme, iyi yönetim, krizlere yanıt, afet dayanıklılığı, krizlere dayanıklılık, sürdürülebilir ekonomik büyüme gibi çeşitli tematik alanlarda Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı faaliyetlerini sürdürüyor.

Biz, cinsiyet eşitliğini aslında bu alanlarda bir nevi stratejik bir çözüm olarak görüyoruz. Bir önceki sunumda meslektaşlarımız sürdürülebilir kalkınma amaçlarından ve 5 no.lu Sürdürülebilir Kalkınma Amacı'ndan bahsetti. Malumunuz, 17 kalkınma amacı vardır; işte açlığa son, yoksulluğa son diye başlar; 5'incisi cinsiyet eşitliğidir ve 17'ncisi de hedefler için ortaklıktır. Biz burada 5 numaralı hedefi sadece kendi içerisinde bir hedef olduğu kadar bir hızlandırıcı olarak da görüyoruz.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın faaliyetlerine genel olarak baktığımız zaman ağırlıklı olarak kadının sosyoekonomik güçlenmesinin hedef alındığını göreceksiniz. Büyük oranda kamu kuruluşlarıyla çalışıyoruz. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı gibi kuruluşlar, özellikle bizim çalıştığımız, bu alanda çalıştığımız başlıca kamu kuruluşları arasında. Kadına yönelik şiddetle alakalı, o spesifik konu başlığına geldiğimizde de ağırlıklı olarak yine Adalet Bakanlığımızla ve Türkiye Belediyeler Birliğiyle çalışmaktayız. Yine, bizim faaliyetlerimiz -bir önceki sunumda da bir parça değinildi- adli yardım ve bu hizmetlere, adalet hizmetlerine erişim noktasında kesafet gösteriyor.

Ben sözlerime burada son veriyorum ve toplumsal cinsiyet eşitliği uzmanımız Aslı Hanım'dan daha detaylı sunuma başlamasını rica edeceğim.

Çok teşekkür ediyorum sayın vekillerim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Biz teşekkür ederiz.

Sayın Çoban, buyurun.

4.- Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Türkiye Ofisi Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Uzmanı Aslı Çoban'ın, BM Kalkınma Programı Türkiye Ofisinin toplumsal cinsiyet eşitliğinin güçlendirilmesi alanında yürüttüğü çalışmalar hakkında sunumu

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KALKINMA PROGRAMI TÜRKİYE OFİSİ TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ UZMANI ASLI ÇOBAN - Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; öncelikle nazik davetiniz için kurumum ve kendim adına çok teşekkür etmek isterim.

Ben, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Türkiye Ofisi toplumsal cinsiyet eşitliğinin güçlendirilmesi alanında nasıl çalışmalar yürütüyor, bunu biraz somut projeler üzerinden anlatmaya çalışacağım. Biz, çok geniş spektrumda çalışıyoruz. Mustafa Bey'in de aktardığı gibi, kalkınmanın bütün alanlarında aslında aktifiz. Dolayısıyla bütün çalışmalarımıza toplumsal cinsiyet eşitliğinin entegre edilmesine bir taraftan çalışıyoruz yani toplumsal cinsiyet eşitliğinin güçlendirilmesi, kadının güçlenmesi bizim için bağımsız bir çalışma alanı olduğu kadar bütün çalışma alanlarımıza yol gösteren bir yatay ilke konumunda. Çünkü sürdürülebilir kalkınma amaçlarının, sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesi için kadının güçlenmesinin bir ön koşul olduğunu, aynı zamanda bu amaçlara bizi çok daha hızlı şekilde taşıyacağını düşünüyoruz. Bu son nokta da kadın-erkek eşitliğinin güçlendirici rolüyle ilgili.

Şimdi, bizim çalışmalarımız daha çok, kadına Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi ana çerçevesi içerisinde baktığımız zaman, istihdam ve kadının ekonomik güçlenmesi ana başlıkları altına oturuyor. Daha önce Mustafa Bey'in de aktardığı gibi, kadınların adalete erişimiyle ilgili daha odaklı projeler yürüttük; şu anda bu alanda aktif projemiz bulunmuyor. Bununla beraber, kadının ekonomik güçlenmesinin kadının şiddetten korunması, şiddetin önlenmesi ve şiddet içeren ilişkilerden uzaklaşması açısından önemli olduğunu her zaman vurguluyoruz çalışmalarımızda.

Bizim çalışmalarımız çok farklı kadın gruplarına yöneliyor. Bunlar arasında NEET genç kadınlar, kırsalda yaşayan kadınlar, afetten etkilenen, son depremler sonrasındaki çalışmalarımıza bakarsak mikro girişimci kadınlar ve STEM bölümlerinden mezun kadınlar gibi aslında geniş bir kitle var.

Çok hızlı bir şekilde belli başlı çalışmalarımızdan ana başlıklar sizlere aktarmak istiyorum: Öncelikle, ne eğitimde ne istihdamda ne yetiştirme sürecinde olan genç kadınlar bizim üç senedir yürütmekte olduğumuz bir programımızın temel konusunu oluşturuyor. Bunun sebebi de bu grupta yani NEET olarak tabir ettiğimiz genç insanlar arasında kadınların yaklaşık bu grubun dörtte 3'ünü oluşturması, üçte 2'sinden fazla, dörtte 3'üne yaklaşık bir grubu oluşturması. Sayı olarak baktığımızda da 3 milyonun üzerinde kadının sosyal, ekonomik hayatta aktif olmadığını yani NEET statüsünde olduğunu görüyoruz. Üç senedir, dediğim gibi, bir çalışmayı yürütüyoruz, Sabancı Vakfının desteğiyle, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Çalışma Bakanlığının da ortaklığında yürüttüğümüz bir çalışma bu. Gördüğünüz gibi birtakım rakamlar var burada. Ne başardık üç senenin sonunda? Daha bugün yeni proje toplantımızı yaptık. İnşallah yeni fazını da hayata geçireceğiz bu projenin. Yine aynı ortaklarımızla ve destekçilerimizle çalışıyor olacağız. Yaklaşık 6 bin NEET kadına ulaşmayı başardık. Aslında çok iftiharla vurgulamak istediğimiz bir şey de 800'den fazla NEET genç kadının istihdama kazandırılmasını sağlamış olduk.

Bu proje, yine bizim önem verdiğimiz şeylerden bir tanesi, sosyal etki değerlendirmesi yapılmış bir proje. Dolayısıyla bir değerlendirmemiz var. Hatta yine bugünkü rakamlardan hareket edersek yaklaşık 1 TL'lik yatırımın ne eğitimde ne istihdamda olan genç kadınlara sosyal olarak geri dönüşünün 4,5 TL olduğunu gördük yani 4,5 katı bir geri dönüşü var. Aslında bu genç kadınlara yapacağımız yatırımların, bu projenin de gösterdiği gibi, bunun önemini vurgulamak istiyorum.

Projenin tabii çok farklı bileşenleri var, bunlar üzerinde çok fazla durmayacağım. Bir mentörlük bileşeni, mesleki eğitimler, hiç iş gücü piyasasında bulunmayan, bizim görünmez tabir ettiğimiz yani iş arayan grubun dışındaki genç kadınlar için daha sosyal güçlendirmeye odaklı çalışmalar, bir fırsatlar haritası. Bu genç kadınlara yönelik çok çeşitli programlar var ama hepsi parça parça, farklı farklı gruplara yönelik. Acaba daha etkin bir şekilde bu kadınlara bu fırsatları ulaştırabilir miyiz diye düşünerek oluşturduğumuz bir dijital portalimiz var, fırsatlar haritası gibi.

Bir diğer çalışmamız, özellikle kır-kent arasındaki dijital bölünmeyi ve kırsaldaki kadınların yaşadığı katmerli dezavantajları konu alıyor. Trendyol'la beraber uyguladığımız -bilmiyorum ikinci senesini buldu sanıyorum bu proje de- Yarının Köyleri Projesi kapsamında şu anda 4 tane köyde bir dijital merkez kurduk. Buraya kadınların talebi çok yüksek, yüzde 60'ların üzerinde kadınlar faydalıyor buradan. Kadınların ekonomik güçlenmesi, dijital finansal okuryazarlıklarının sağlanması ve dijital pazarlama araçlarına erişmesi yine burada da Trendyol da bizim için kolaylaştırıcı oluyor, ana hedefler arasında yer alıyor.

Yine, iki senedir aslında Şubat 2023 depremlerinin hemen ardından hayata geçirdiğimiz bir iş devamlılığı programımız var. 10 kişinin altında insan istihdam eden mikro ölçekli işletmelerin deprem bölgesinde işlerine devam etmesini sağlamak üzere tasarlanmış bir program. Ticaret ve sanayi odalarıyla ortaklık içerisinde hayata geçirdik. Bir hibe bileşeni ve danışmanlık birleşeni var. Biz burada aslında büyük de bir risk alarak kadınların mikro girişimciler arasında yüzde 20'yi aşmayan oranına rağmen yüzde 40 oranında kadına ulaşmak istedik ve bu oranı da yüzde 42 ile 48 arasında değişen farklı fazları olduğu için programın bir oranda aşmayı başardık. Dolayısıyla, 2 binden fazla kadına ait mikro ölçekli işletmeyi desteklemeyi böylece başardık. Burada da illere dökümünü görebilirsiniz bizim desteklerimizin ve kadınlar nerede ne kadar temsil edildiler sektörel düzeyde de bunların kırılımları var. Sunuyu paylaştığım için çıktı olarak sizlerle detayına girmiyorum.

Şimdi, bu programın son ayağında da Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu ile iş birliği yapıyoruz. Bu sefer kadın sahipli işletmeler için bir kota ayırmadık, doğrudan kadınlar ve engellilere ait mikro ölçekli işletmeleri hedefliyoruz. Aynı zamanda, esnaf odalarına ait ortak çalışma alanlarının kadın dostu hâline getirilmesi yani bakım destekleri sağlanması ve kadınların erişimine uygun çalışma alanları hâline getirilmesini içeren bir program uygulamaktayız, yakın zamanda da sonuçlandıracağız. Burada da bireysel olarak 250'den fazla kadının faydalanmasını bekliyoruz programdan.

Son olarak, ben, imalat sanayisinde kadın istihdamının güçlendirilmesi için model geliştirme projemizden bahsetmek istiyorum. Burada hani şuna belki çok kısacık tekrar dönmek mümkün; toplumsal cinsiyet eşitliğinin tam anlamıyla başarılması. İşte, farklı endeksler değerlendiriyor. En aşına olduğumuz bize diyor ki: "Yüz otuz dört yıl alır bu hızla giderseniz." O zaman bizim hızlanmaya ihtiyacımız var, o zaman hızlandırıcılara ihtiyacımız var. Bu hızlandırıcılar da aslında mevcut trendler, hayatımızı dönüştüren trendler; dijital dönüşüm, sanayideki dönüşüm, yeşil dönüşüm gibi trendler. Bu trendlerin aslında biraz daha kadınlar için güçlü istihdam yaratmasını nasıl sağlayabiliriz? Bugünden bunun yöntemlerini nasıl oluşturabiliriz ki yakın gelecekte kadınların ekonomik güçlenmesi için daha sağlam bir zemine basalım? Bu, aslında çalıştığımız bir kapsam. Sanayide "ikiz dönüşüm" dediğimiz dijital ve yeşil dönüşümde sistem mezunu genç kadınların şirketlerle eşleştirilerek bu şirketlerde değişim elçisi olarak istihdam edilmesini içeren bir proje.

Yine bu proje kapsamında aslında kadına yönelik ayrımcılığın değişik boyutlarını çalışma şansı buluyoruz çünkü eğitimden başlıyoruz, mezuniyet, iş arama, yetiştirme süreçleri, sonra işe başlama, sonra işte tutunma aşamalarında bu genç kadınlarla biz adım adım, bütün bu kariyer sürecini yürütüyoruz. Her aşamada neyle karşılaşıyorlar? İşin öbür tarafında da tabii şirketlerle de beraber yürütüyoruz, onların tereddütleri neler oluyor, onlar neler yaşıyorlar ve nasıl bu süreci kolaylaştırabiliriz, onu da görebildiğimiz bir çalışma. Bu, bizim için kıymetli.

Yine bölge düzeyinde yaptığımız bir araştırma var. Umarım vaktimi aşmıyorum, çok kısacık bundan bahsederek son vereceğim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Yok, yok, sakın olarak devam edebiliriz.

Buyurun.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KALKINMA PROGRAMI TÜRKİYE OFİSİ TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ UZMANI ASLI ÇOBAN - Tamam.

Ben biraz hızlı konuşuyorum, size de yansımış olabilir heyecanım.

Bu proje yeşil ekonomide ve STEM mesleklerinde kadınların yerini değerlendiren bir bölge araştırması; bölgesel düzeyde yapıyoruz. Türkiye, bu çalışmaya taraf olan ülkelerden bir tanesi. Bu araştırma sonucunda şunu görebileceğiz: Yeşil dönüşüm işleri nasıl dönüştürecek, kimlerin işlerini dönüştürecek, kadınların yoğunlukta olduğu hangi işleri ne şekilde değiştirecek, erkeklerin yoğunlukta olduğu işleri ve kadınlar ve erkekler bu yeni iş dünyasına geçiş yapabilecekler mi? Bunu görmek önemli çünkü daha sonra beceri kazandırma çalışmalarlarıyla aslında gelecekte kuvvetli bir yeri olacak, yeşil işlerde kadınlara yerler hazırlamamız

mümkün olacak. Yani iş gücünün kompozisyonunu birazcık arzu ettiğimiz gibi kadınlar lehine dönüştürmek için güçlü bir bilgi temeline sahip olmuş olacağız diyorum.

Çok teşekkür ediyorum benimle hızlı düşündüğünüz için ve beni dinlediğiniz için
BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çok teşekkür ederiz.

Çok hızlı davrandınız siz de. Demek ki soru-yanıt bölümü biraz zaman kazanmış oldu.

Şimdi de Birleşmiş Milletler Nüfus Fonunun sunumu için Sayın Nazife Ece Karaduman ve Sayın Yasemin Akis Kalaylıoğlu'nu dinleyeceğiz.

Buyurun.

5.- Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu Kurumsal Ortaklıklar Yöneticisi Nazife Ece Karaduman'ın, UNFPA'nın yapısı ve yaptıkları çalışmalar hakkında sunumu

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS FONU KURUMSAL ORTAKLIKLAR YÖNETİCİSİ NAZİFE ECE KARADUMAN - Çok teşekkürler.

Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri, değerli katılımcılar; öncelikle Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu adına ben de teşekkür etmek isterim bizleri buraya davet ettiğiniz için ve bu sunumu yapmamız için Bize yer verdiğiniz için.

Ben çok kısaca UNFPA'den bahsetmek istiyorum, sonra da Yasemin Hanım daha detaylı yaptığımız çalışmaları aktarıyor olacak. UNFPA 1969 yılında kurulan eski Birleşmiş Milletler örgütlerinden bir tanesi, Türkiye'de 1971 yılında kuruldu yani Türkiye'de 54'üncü yılımıza girmiş bulunuyoruz. UNFPA'nın 150'den fazla ülkede ofisleri ve programları var ve UNFPA global anlamda Birleşmiş Milletlerin İnsani Yardım Koordinasyon Forumu olan Kurumlar Arası Daimî Komitede kadına yönelik şiddet koordinasyon lideri olarak görev almaktadır. Bu görev sebebiyle tüm dünyada acil ve afet durumlarında insani yardım programları yürütmekteyiz. Dediğim gibi 1971 yılından beri Türkiye'de bulunmaktayız. Bu sene 54'üncü yılımız ve UNFPA olarak özellikle nüfus dinamikleri ve kalkınma konusunda, kadın sağlığı ve üreme sağlığı, güvenli annelik konularında; kadının güçlenmesi, kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve müdahalesi konusunda ve özellikle gençlerin güçlenmesi ve gençlik sağlığı konularında çalışmalarımızı yürütüyoruz. Bunları hem kalkınma programları projeleri aracılığıyla yapıyoruz hem de insani yardım programları ve projeleri aracılığıyla yapıyoruz.

UNFPA Türkiye'de beş yıllık ülke programları çerçevesinde çalışmalar yapar. Bu sene de 7'nci ülke programımızın bitimini görüyor olacağız. 2026'dan itibaren 8'inci ülke programımıza başlıyor olacağız. UNFPA'nın buradaki yansıda 7'nci ülke programındaki çıktılarını görüyorsunuz. Özellikle veri ve politikalarda sağlık, koruma, nüfus ve kalkınma alanlarında 20'den fazla araştırma, analiz ve politika çalışmaları yaptık, 2020 yılından beri bunu yapmış bulunuyoruz. Yerel ve ulusal eylem planlarına biraz önce bahsettiğim konularda katkılar ve teknik destekte bulunduk. İnsani yardım programlarımızla Türkiye'de özellikle 2011 yılından beri insani yardım programlarını yürütüyoruz. Depremlerden sonra da özelleşmiş programlar yürütüyoruz. Hizmet sunumunun güçlendirilmesine bu anlamda katkıda bulunuyoruz. 10 binden fazla hizmet sağlayıcıya eğitim verdik. Yaptığımız çalışmalarla yüzde 80 bilgi artışının bu çalışmalarla sağlandığını gördük, böylece hizmet kalitesini ve etkinliğini artırmak için 20'den fazla hizmet protokolü de yapmış bulunduk.

Özel sektörle ortaklıklarımız var. 120'den fazla şirkete kadına yönelik şiddetle ilgili sistem güçlendirme desteğinde bulunduk. Yine, insani yardım kapsamında geniş kapsamlı bir erişimimiz var. 2020'den beri 660 binden fazla kişiye sağlık ve koruma hizmetini ilgili bakanlıklarımızla ve kamu kurumlarıyla birlikte sunduk. 120'den fazla hizmet birimi açtık ve destekledik. 160 binden fazla özellikle kadınlara ve kız çocuklarına yönelik destek kitleri dağıttık. Olabildiğince dijital teknolojileri uygulayarak yenilikçi çözümler de yapmaya çalışıyoruz. "Amber" isimli bir mobil uygulamamız var kadına yönelik şiddetle ilgili. Sağlık aracılığı modeli uyguluyoruz. Kırsal nüfus, engelli bireyler, gençler için özelleşmiş hizmet modelleri de pilot diyoruz ve oluşturuyoruz. Bütün bu çalışmaları yapmak için de Türkiye'de 60 milyon dolardan fazla kaynak yaratımını sağladık. Aynı zamanda, özellikle TİKA, Türkiye İstatistik Kurumu, Sağlık Bakanlığı gibi pek çok kamu kurumlarıyla birlikte Türkiye'deki bilgi ve deneyimi aktardığımız Güney-Güney İşbirliklerini yapıyoruz. Bizim UNFPA Türkiye olarak hedeflediğimiz guruplar özellikle kadınlar, gençler, kız çocukları ama bu slaytta gördüğünüz gibi biz özellikle özelleşmiş ihtiyaç sahibi olan guruplara ulaşmaya çalışıyoruz sürdürülebilir kalkınma amaçlarının "Kimseyi geride bırakma." prensibinden yola çıkarak. Bu yüzden kadınlar ve kız çocukları içinde özellikle şiddet riski altında kalanlar, maruz kalanlar, istenmeyen ve sürekli gebelik riski altında bulunan guruplar gibi gurupları kapsıyoruz; gençler, ergenler, mobil risk, mobil guruplar, HIV riski altında yaşayanlar, engelli ve yaşlı bireyler, afet ve acil durumundan etkilenen gibi özelleşmiş ihtiyaç sahiplerine ulaşmaya çalışıyoruz.

UNFPA'nın pek çok ortakları var. Tabii ki Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti bunun başında geliyor. Özellikle Sağlık Bakanlığı, Aile, Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Gençlik Bakanlığı, Strateji ve Bütçe Başkanlığı, İçişleri Bakanlığı gibi çok yakın çalıştığımız kamu kurumları var ama bunun yanı sıra üniversiteler, uzmanlaşmış kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları, meslek kuruluşları, kadınların ve gençlerin özellikle liderliğinde oluşturulan sivil toplum kuruluşları ve özel sektörle birlikte çalışmalar yapıyoruz. Biraz önce de dediğim gibi 2026 itibarıyla biz 8'inci ülke programımıza başlıyor olacağız, şu an bunun son aşamalarındaız bu 8'inci ülke programı hazırlığının ama biz bu programda demografik dönüşüme, aile, kadın, gençler ve kırılğan guruplara sağlık, koruma ve eğitim alanlarında yatırım yaparak sosyoekonomik kalkınmasına Türkiye'nin destek olmak istiyoruz.

Çok teşekkürler.

6.- Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu Program Koordinatörü Yasemin Akis Kalaylıoğlu'nun, CEDAW'ın çalışmaları ve CEDAW ile UNFPA'nın çalıştığı ortak alanlar hakkında sunumu

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS FONU PROGRAM KOORDİNATÖRÜ YASEMİN AKİS KALAYLIOĞLU - Değerli Komisyon Başkanım, değerli milletvekilleri ve katılımcılar; ben buradan itibaren birazcık daha ayrımcılık aslında "kadına yönelik şiddet" dediğimizde aklımıza gelen tabii ki ilk uluslararası sözleşme olan CEDAW'dan ve CEDAW'la bizim UNFPA olarak çalıştığımız ortak alanlardan bahsetmek istiyorum. Öncelikle ayrımcı kalıp ve yargılar, zarar verici uygulamalar üzerinden bakacak olursak Türkiye'de çok ilerleyen bir süreç aşamalarının kaydedildiğini görmekteyiz. Zaten CEDAW raporunda da bu gelişmeler kaydedilmiş durumda. Şimdi süremiz beklediğimizden birazcık daha kısa olduğu için ayrıntıya ben burada girmeyeceğim ama sunumlarda, çıktı

olarak verdiğimiz paylaşımlarda görebilirsiniz, zaten sizler de bu sürecin detaylarına hâkimsiniz ama burada bizim için önemli olan bir madde var. Çocuk yaşta evlilikler ve evlendirmelerin yasaklanması üzerine CEDAW raporu özellikle dikkat çekiyor. Türkiye'de de bu alanda yaptığımız hem diğer Birleşmiş Milletler kardeş ajanslarımızla yaptığımız ortak programlar hem de UNFPA olarak ayrıca yürüttüğümüz çalışmalar var. Buradaki rakamlar çok dikkat çekici: 20-24 yaş grubundaki 18 yaşından önce evlendirilmiş kadınların oranının yüzde 15 olduğunu, 18 yaşından önce evlendirilen her 3 kız çocuğundan birinin yine çocuk yaşta anne olduğunu görüyoruz. Türkiye'de yaşayan, aynı zamanda 20-24 yaş grubundaki Suriyeli kadınların yüzde 44,8'inin 18 yaşından önce; 9,2'sinin de 15 yaşından önce evlendirilmiş olduğunu yine görüyoruz. Bu rakamlar aslında bizim sahada daha fazla çalışma yapmamız gerektiğini, buradaki açığa bizim de destek olmamız gerektiğini hepimize göstermiş oldu ve burada çeşitli stratejilerle gidiyoruz, uygulama stratejilerimiz var önleme, müdahale sistemlerinin güçlendirilmesi gibi, veriye dayalı savunuculuk ve izleme gibi, sosyoekonomik destek hizmetlerine erişimin artırılması, aile ve toplumun harekete geçirilmesi; kadın, çocuk ve gençlerin güçlendirilmesi, erkek katılımının desteklenmesi gibi. Bu proje kapsamında özel stratejiler benimsiyoruz. Veri geliştirme bildiğiniz gibi, CEDAW'un öncelik verdiği alanlardan bir tanesi. Veri geliştirme üzerine ve analiz çalışmaları üzerine de UNFPA olarak önem veriyoruz ve eğiliyoruz. Burada yaptığımız araştırmalardan, UNFPA araştırmalarından sadece birkaç tanesini görebilirsiniz, daha ayrıntılı ulaşmak isterseniz web sayfamızda hepsi var.

Bir başka (CEDAW) Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi'nde geçen ve bizim UNFPA olarak önceliklerimizle örtüşen alanların başında gelen kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet kapsamında birazcık ayrıntılara girmek istiyorum. Burada CEDAW Komitesi en son raporunda kadına yönelik şiddetle mücadeleyle yönelik 4'üncü Ulusal Eylem Planı'nı takip ettiğini, bunun gelişiminden dolayı memnuniyet duyduklarını iletmisti ama bizim ülkemizde de -yakından da takip ettiğimiz gibi- çalışmalar bununla sınırlı kalmadı. On İkinci Ulusal Kalkınma Planı'nda kadınların ekonomik güçlendirilmesinden tutun, kaliteli erişilebilir bakım hizmetlerine duyulan ihtiyaca, KYŞ ve çocuk yaşta zorla evliliklerle ilgili mücadeleye, yasal çerçevenin etkin uygulanmasına, koruyucu ve önleyici hizmetlerinin güçlendirilmesine kadar birçok madde On İkinci Ulusal Kalkınma Planı'mızda da yer alıyor. CEDAW aynı zamanda burada da tavsiye kararlarını yeniliyor. Örneğin kadınlar ve erkekler arasında farkındalık yaratma suretiyle kadın ve kızlara yönelik aile içi şiddetin rapor edilmesini teşvik etmek, eğitim ve medya kampanyaları oluşturmak, aynı zamanda şiddet mağdurlarına yönelik psikososyal destek, mesleki eğitim gibi yardımlar sunmak ve son olarak da kapsamlı verileri toplamak CEDAW'un tavsiyeleri arasında yer alıyor.

Bu anlamda biz de aslında sivil toplum örgütleriyle ortak çalışmalar yürüttük. UNFPA olarak Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonuna ev içi şiddet acil yardım hattında 2007 ve 2021 yılları arasında verilerin istatistiksel analizini yaptırdık. Burada aslında 2014 yılında yapılan ulusal araştırmanın da sonuçlarıyla paralel rakamların bu geniş veri analizinde ortaya tekrar çıktığını, paralel gittiğini görmekteyiz. Neyi kastediyorum? Gelen aramalara göre şiddete maruz bırakılanların çoğunluğunu kadınlar oluşturuyor. Yaş aralığı en çok 31-55 yaş arasında ve şiddete maruz bırakılan kadınların yüzde 53'ü evli durumda. Evliler bekârlara göre 46 oranla, dul veya boşanmışlara göre ise yüzde 95 oranında daha fazla fiziksel şiddete maruz kalmakta. Aynı zamanda Suriyelilerin Türkiye'ye göç etmesine paralel olarak 2012 yılından sonra onların da şiddet hattını aradığını öğrenmiş olduk. Onların da yüzde 87'si pandemi sonrasında da yüzde 8'lik bir artış göstererek şiddet hatlarını aramaya devam ediyorlar.

Bizler bu anlamda sadece veri toplamaya değil, aynı zamanda servis sağlayıcılarına, hizmet sağlayıcılarına yönelik eğitimlerimize devam ediyoruz. En sık yoğun programımızı yürüttüğümüz ortaklarımızdan bir tanesi İçişleri Bakanlığı. Mülki idare amirlerine yönelik İller İdaresi Genel Müdürlüğüyle iş birliği içerisinde düzenlediğimiz insan hakları temelinde kadın ve çocuk hakları eğitimimiz tamamlandı. 2019 ve 2022 yılları arası 472 vali yardımcısı ve kaymakam eğitimimize katıldı ve bunların sahadaki yansımalarını almaya devam ediyoruz. Aynı zamanda, kolluk kuvvetleri için geliştirdiğimiz, kadına yönelik şiddetle mücadele eğitimi var; aslında bizim buradaki içerikten en çok memnun olduğumuz ve sizlerle paylaşmak istediğimiz şeylerden bir tanesi polis ve jandarma personeline yönelik sadece KYŞ değil, hukuk, tıp, psikoloji, sosyal hizmetler, iletişim, psikoloji ve hizmetlerdeki öncelik, görev ve rol dağılımı gibi alanlarda içeriği geniş, kapsamlı ve çok sektörlü bir yaklaşım yürütmeye çalıştık. Bunun da aynı zamanda eğitici el kitabına hazırladık ve sahaya, personele dağıttık, sahada toplam 120 bin kişiye ulaşıldığını öğrendik. Aynı zamanda, bu 2022 ve 2024 yılları arasında sadece kolluk kuvvetlerinden 541 kolluk kuvvetine eğitici eğitimini vermiş ve tamamlamış olduk.

Bunun dışında bir tane uygulamamız var -Nazife Hanım'ın da bahsettiği gibi- Amber uygulaması. Burada kadınlar için bilgi sağlamayı amaçlıyoruz. Farklı yerlerde olan bilgilerin, kadına yönelik şiddetle mücadele bilgilerinin hizmet sağlayıcılarının il, il ayrıntılı bilgisini burada veriyoruz. Aynı zamanda, şiddet hatlarına hem İçişleri Bakanlığının hem Aile Bakanlığının şiddet hatlarına -KADES gibi- acil yardım butonuna doğrudan bir yönlendirme söz konusu. Dolayısıyla, burada bilgi almak isteyen kişi acil bir durum yaşadığında da yönlendirme yapabiliyor.

Şimdi, CEDAW'ın başlıklarından bir tanesi de eğitim. Eğitimdeki ilerlemeyi de CEDAW yakından takip ediyor ve 2002 yılında yüzde 45 olan kayıtları alınmış kız çocukların kayıt oranının 2021'de yüzde 87'ye çıkmasını takip ettiğini raporlarında belirtiyor ama biz aynı zamanda 2025 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'nda ergenlerde birinci basamak sağlık hizmetlerinde standardizasyon olduğunu ve sürekliliği sağlamak amacıyla eğitim faaliyetlerinin geliştirilmesi ve sürdürülmesi planlamasının dikkate alındığını biliyoruz. Aynı zamanda, yine CEDAW raporunda biraz sonra söyleyeceğim maddeler yönünde de çalışmalarımızı yürütüyoruz. Bunlar neler? Erken gebelik ve okul terk oranlarının nispeten yüksek olması ve çocuk yaşta evlilikler nedeniyle kız çocukların okulları terk etmek zorunda kalması, kadın erkek ilişkileri ve ataerkil tutumların ayrımcı stereotipleri oluşturması ve üreme sağlığının üzerindeki etkisi, hamile kızlar ve kadınlar ile ergen anneler başta olmak üzere kızların ve kadınların okula kayıt, devam ve elde tutulmasının okuldan ayrıldıktan sonra eğitime devam edememelerinin önündeki engellerin kaldırılması ve bu alanda toplumsal farkındalık yaratılması, son olarak, erken gebelik ve üreme sağlığına dair sorunları önlemek amacıyla sorumluluğu, davranışı toplumsal olarak teşvik etmek. Bu anlamda bizim çok gurur duyduğumuz bir tane projemiz var; Çocuk Yaşta Evliliklerin Önlenmesi Projesi: Sağlık Aracıları Modeli. Sahada bire bir bu alanda deneyim sahibi olmuş ve eğitim almış kişiler, bir bir kapıları çalarak aslında toplumsal farkındalığı, bilinçlenmeyi yükseltmeye çalışıyorlar. Kapı kapı dolaşarak sadece kadınlar ve kız çocuklarıyla değil, erkeklerin de entegrasyonu ile buradaki toplumsal bilinci ve müdahaleyi artırmaya çalışıyoruz.

Bir araştırmamız var; Türkiye Gençlik Araştırması. Burada yine eğitime dair muazzam sonuçlar elde ettik. Öğrendik ki her 5 gençten 1'i üreme organları hakkında hiçbir bilgiye sahip değil. Gençlerin yarısı bulaşıcı enfeksiyonlar hakkında bilgiye sahip değil. Bu gençlerin yüzde 55'i HIV yani HIV virüsünü hiç duymamış, yaklaşık yüzde 70'i bu konuda ilgili bilgiyi sosyal medyadan ediniyor. Sosyal medyanın aslında burada ne kadar kritik bir rol oynadığını hep beraber görmüş oluyoruz.

Süremi aşmamak için -birazcık aştığımızın farkındayım- hemen devam edeceğim. Ayrıntılı verilere zaten yansılarını çıktılardan ulaşabilirsiniz.

İstihdam bizim için önemli konulardan bir tanesi. Yine CEDAW'ın bize dikkat çektiği "eşit işe eşit ücret" ilkesi var. İş yerinde cinsel tacizin açıkça suç hâline getirilmesi gerektiğini söylüyor ve Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 2019 tarihli 190 no.lu Sözleşmesi'nin onaylanması gerektiğini tavsiye ediyor. Biz bu alanda neler yapıyoruz Türkiye'de UNFPA olarak? Araştırmalarımız devam ediyor. İş Dünyası Aile İçerisinde Şiddet Karşı Projesi var. Bugüne kadar 127 şirkete eğitim uyguladık. On yıldan fazla süren bir programımız var ve toplam 322 personel bu eğitimi aldı. Bu eğitimde neler aldılar? Kadın erkek eşitliği, kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddet, erken ve zorla evlilikler, erken yaşta zorla evlilikler, iş yerinde kadın sağlığı hakları konularında şiddet üzerine aslında iş yeri politikaları geliştirdiler ve uygulamaya başladılar. Bu anlamda, aslında özel sektörün öncü bir çalışma yürüttüğünü görüyoruz. Onun dışında, Aile Dostu Politikalar Programımız bölgesel olarak devam ediyor. Ne yapıyoruz? Aslında "aile dostluğu" dediğimiz kavram... Bu senenin "Aile Yılı" olarak ilan edilmesi bizim için çok kıymetli. Aile Dostu Politikalar Programı hükümetler için daha güçlü demografik bir dayanıklılığı, kadın erkek eşitliğini ve kadınların güçlenmesinin sağlanmasını, ulusal düzeyde aile dostu politikaların ve sosyal hakların daha fazla benimsenmesini, kadınların iş gücüne katılımındaki engellerin kaldırılmasını, daha yüksek ekonomik bir büyümeyi hedefliyor. Bunlar da bizim aslında ulusal planlarımız ve programlarımızla oldukça paralel bir çerçeveye içeriyor.

Sağlığa geldiğimizde yine CEDAW tarafından aslında kırsal bölgelere odaklanıldığını görüyoruz; kadınların sağlığı, üreme sağlığı hizmetlerine erişiminin önemsendiğini görüyoruz; kadınların güvenli düşük ve modern kontraseptiflere erişim hakkını korumaları gerektiğini ve güvenli düşüğün en azından tecavüz, ensest, hamile kadının hayatı veya sağlığına yönelik tehditler ve şiddetli fetal anomali durumlarında yasal olmasının sağlanmasının güvenlik altına alınması gerektiği tavsiyesini görüyoruz. Bu anlamda da aslında bizim "Kadın Planlayabilir" adlı bir projemiz, programımız var. Burada özel şirketlerin kapasitelerini geliştirerek 44 yöneticiye bu eğitimi verdik. Durum öneri raporu geliştirdik ve aslında kadın ve sağlık hakları konusunda sahada yaklaşık 1,2 milyon insana ulaştık. Sağlık alanında UNFPA olarak da önerilerimiz kesinlikle var. Tüm sağlık personeline yönelik özellikle şiddet alanında şiddet riskini ve şiddeti tanımlayabilme eğitiminin verilmesi gerektiğini, özellikle ebelere şiddet farkındalığı ortaya çıkarma ve destek sunma alanlarında özel roller verilmesi gerektiğini, sevk ve müdahaleler dâhil başvuran ve hizmet sunucunun güvenliğini en üst noktayı taşıyan protokoller ve iş birliklerinin geliştirilmesi gerektiğini, cinsel şiddet, istismar ve tecavüze yönelik herkesin ulaşabileceği mesafelerde 7/24 hizmet sunan çok sektörlü, uzmanlaşmış ve yetkin kliniklerin ülke çapında hayata geçirilmesi gerektiğini söylüyoruz ve bununla ilgili olarak bakanlıklarla görüşmelerimize devam ediyoruz.

Son maddelerden bir tanesi göçmen, engelli ve kırsalda yaşayan kadınlar. Burada da CEDAW'ın dikkat çektiği, özellikle kimseyi geride bırakmamak hususuyla, prensibiyle dikkat çektiği bir grubumuz var; kadınlar, yaşlı kadınlar, engelli kadınlar, göçmen ve mülteci kadınlar. Bu anlamda da pandemi döneminde sağlık hizmetleri destek projemiz devam etti ama tabii ki bu CEDAW raporu yayınlandığında henüz maalesef depremi yaşamamıştık, deprem sonrasında da alanda hizmet sunumu, malzeme yardımı, kapasite geliştirme ve güçlenmesi üzerine insani yardım programımız yoğun faaliyetlerini sürdürdü. Rakamları sizlerle paylaşacağım; 61 sabit hizmet birimi, 314 bin kişiye sağlık bilgilendirme hizmetleri, 38 mobil hizmet birimi, 260 bin kişiye KYŞ konusunda bilgilendirme ve hizmet ulaştırma, 39 ton üreme sağlığı malzemesinin deprem bölgesine dağıtılması, 71.400 kadın hijyen ve anne-bebek kitlerinden yararlanılması deprem bölgesine yönelik faaliyetlerimiz içinde dâhil olarak ve olmadan yapıldı.

Son olarak yeni başlayan bir programımız var, Kadın Dostu Kentler Programımızın 3'üncü fazı başladı, 25 belediyeyle kadın dostu kentlerin güçlendirilmesi anlamında çalışmaya başladık. Sağlık, istihdam, eğitim gibi 6 tane temel alanda yine CEDAW tarafından tavsiye edilen ve ülkemiz tarafından da kalkınma planında önceliklendirilen alanlarda çalışmalarımızı yürütüyoruz.

Şimdilik bu kadar diyeyim. Çok teşekkür ederim değerli vaktiniz için.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çok teşekkür ederiz.

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) Görüşmeler

1.- Birleşmiş Milletler Kadın Birimi, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu temsilcilerinin yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Şimdi, soru-yanıt bölümüne geçeceğiz.

Söz isteyen?

Buyurun.

ZUHAL KARAKOÇ DORA (Kahramanmaraş) - Teşekkür ediyorum.

Öncelikle hoş geldiniz, değerli sunumlarınız için hepinize ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Benim genel heyetin bütün temsilcilerine ayrı bir sorum olacak, akabinde de Birleşmiş Milletler Nüfus Fonuna yönelik özel sorularım olacak.

Heyete genel olarak şunu sormak istiyorum: Komisyonunda Birleşmiş Milletler Kadın Birimini, Kalkınma Birimini, Nüfus Fonunu; pek çok birimi misafir ediyoruz fakat "Bu birimler kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla Türkiye'de kurulan hangi STK'lerle iletişim hâlinde?" ben görmek istedim. İnternet sitenizi epey bir araştırdım fakat bugüne kadar yürütülen ortak çalışmaların yürütüldüğü STK'lerin tam listesi hakkında herhangi bir bilgi bulamadım fakat daha çok ortaya çıkan, özellikle belli kesimlere yakınlığıyla bilinen Mor Çatı, Kamer ve Kampüs Cadılarıyla çok fazla iş birliği yapıldığını gördüm, çok iç içe çalışmalar yapıldığını gördüm. Bunu eleştiri için söylemiyorum fakat bunun dışında ön plana çıkan diğer kuruluşları, farklı kesimleri yansıtan STK'leri de görmek isterdik. Bu nedenle örnek veriyorum, örneğin, KADEM'le ilgili bir çalışma yapıldı mı? Yapıldıysa neler? Veya bu

STK'lerin listesini nasıl ulaşabiliriz? Ki aynı sorum, az önce ifade ettiniz, BM Nüfus Fonu tarafından ifade edildi, Kadın Dostu Kentler Programından bahsedildi. Ben bunu araştırmıştım internet sitenizde de. Kadınların temsilinden sokak aydınlatmalarının artırılmasına kadar pek çok belediyeye yönelik kadınların lehine uygulanan hizmetlerden söz ediyorsunuz burada fakat az önce belirttiğim durum burada da var. 25 belediyeden bahsettik, ben merak ediyorum, bu programın uygulanması için Türkiye'de 25 belediyenin ve yerel STK'lerin hangilerinin seçildiğine ilişkin bir bilgiye ulaşamadım. Bu 25 belediye hangi belediye ve hangi kritere göre seçilmişlerdir ve neden Türkiye genelinde uygulaması tercih edilmemiştir? Ve yerel STK'lerin hangi STK'ler olduğuna dair de yine bir paylaşım söz konusu değil, bunu merak ediyorum.

Şimdi diğer husus da Birleşmiş Milletler Nüfus Fonuna yönelik. Öncelikle 6 Şubat 2025 tarihli "Türkiye Depremleri, İki Yıl Sonra" başlıklı rapora göre "160 bin kişiye toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin önlenmesi ve müdahale hizmeti sağlanmıştır." şeklinde bir ifade gördüm ama bu konuda bir detay bulunmadım. Şimdi, müdahale hizmeti çok farklı bir şey, devletin farklı kurumları tarafından da yapılan, yürütülen bir çalışma esasında. Dolayısıyla, bu hizmet ne ölçüde ve ne şekilde sunulmuştur? Bunu ben merak ediyorum. Aynı raporda -ki ben Kahramanmaraş Milletvekili olarak depremin merkez üssü olan Kahramanmaraş'ın Vekili olarak soruyorum aslında bu soruları da özellikle ilgimi çeken bölüm olduğu için- deprem nedeniyle kadınların eğitim ve iş olanaklarından mahrum kalması karşısında özellikle kız çocukları bakımından erken evliliğe ve zorla evliliğe yönlendirilmesi yönünde bir artış riskinin olduğuna dikkat çekilmiş. Şayet elinizde bu anlamda bir somut veri yoksa, geçen iki yıla rağmen bunun açıkçası bu bölgeleri suçlamaktan, hedef göstermekten ve deprem bölgesinin âdeta şiddete açık bir saha olarak yaftalanmasından başka bir şey olmadığını düşünüyorum eğer somut veriler yoksa, ki varsa bunların paylaşılmasını sizden rica ediyorum. Çünkü asrın felaketini yaşamış olan ülkemizin ve deprem bölgemizin ihtiyaç duyacağı son şey acılarına bir yenisinin eklenmesi ve bu acılar üzerinden de hakarete uğramasıdır açıkçası. Benzer bir tutum BM Kalkınma Programının internet sayfasında yer alan 6 Şubat depremlerine ilişkin paylaşımlarında da mevcut. Aynı rapora göre BM Nüfus Fonunun 2025 tarihi itibarıyla depremden etkilenen bölgelerde 11 adet sabit ve mobil hizmet birimi, 4 adet kadın sağlığı dayanışma merkezi, 5 adet mobil hizmet birimi, 2 adet cinsel sağlık ve üreme sağlığı hizmet birimi yer aldığı ifade ediliyor fakat depremin merkez üssü olan Kahramanmaraş'ta herhangi bir BM birimi bulunmuyor. Hatay, Adıyaman, Malatya ve Şanlıurfa'da da adı sayılan birimlerin yer almasına rağmen depremin, her 2 depreminde, 2'sinin de merkez üssü olan Kahramanmaraş'ta herhangi bir biriminin bulunmamasının özel bir sebebi var mı? Bunu merak ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Teşekkürler.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADIN BİRİMİ PROGRAM YÖNETİCİSİ DUYGU ERSEÇEN - Selamlar.

Birleşmiş Milletler Kadın Biriminden Duygu Erseçen.

Arkadaşlarım, belki genişçe bir derleyecek toplayacak. "Sivil toplum örgütlerinin listesi var mıdır?" denildi. Bizim Avrupa Birliği Fonuyla sadece kadın örgütlerini ve sivil toplum örgütlerini -Birleşmiş Milletler Kadın Birimi için konuşuyorum tabii ki- desteklemeye yönelik bir programımız var aslına bakarsanız fakat kurumların onayı olmadan yani doğrudan destek verdiğimiz örgütlerimizin onayı olmadan öyle bir liste paylaşabilir miyiz şu an ondan emin olamıyorum fakat bahsettiğiniz örgütlere ek olarak Balıkçı Kadınlar Derneğinden tutun, İstanbul'daki Kadınlarla Dayanışma Vakfına ya da işte gönüllülük esasıyla kadınlara sosyal, psikolojik ve ekonomik destek sağlamaya çalışan sivil toplum örgütlerinden, deprem bölgesinde yer alan ya da göç alan illerde yer alan yani Türkiye'deki tüm bölgeleri kapsayan ve fonu gerçekten sadece onlara ayırdığımız bir program yürütüyoruz. O programın yürütücüsü ben olmadığım için ve şu anda tek tek ismini söylemem mümkün değil ama şundan bahsedebilirim: Tüm bu örgütlerle dayanışmak için biz tüm kamuya açık çağrıya çıkıyoruz. Yani kamuya açık olduğu için de aslında başvuran tüm sivil toplum örgütleri ve kadın örgütleri o çağrı üzerinden takip edilebilir. Ben kendi adıma bunu cevaplamış olayım.

ZUHAL KARAKOÇ DORA (Kahramanmaraş) - Evet fakat iş birliği yaptığınız, orada, internet sitenizde STK'ler var, onlar iş birliği yapılan STK'ler, liste olarak yayınlanmasa da yapmış olduğunuz projeler onlarla birlikte var zaten internet sitenizde fakat çok dar bir alana hitap ettiğini görüyoruz. Evet, başvurular var fakat bu başvurularda sanki belli bir seçicilik var algısı oluşuyor oraya bakanda. Ben buna dikkat çekmek istedim.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADIN BİRİMİ PROGRAM YÖNETİCİSİ DUYGU ERSEÇEN - Haklısınız, evet.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KALKINMA PROGRAMI TÜRKİYE OFİSİ TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ UZMANI ASLI ÇOBAN - Birleşmiş Milletler Kalkınma Örgütü, Aslı Çoban.

Teşekkür ediyorum soru için. Ben de sadece sivil toplum örgütleriyle ilgili olan kısmı belki çok kısacık bir cevap verebilirim. Esasen UNDP'nin çalışma konusuna giren şeylerden bir tanesi sivil toplumun ve sivil alanın güçlendirilmesi. Buna ilişkin zaten bir sivil katılım projemiz var. Bu projemizin sitesine bakarsınız orada çok geniş bir grup göreceksiniz; sivil toplum örgütleriyle, belediyelerle de iş birliği içerisinde çalışmaları teşvik edilen geniş bir grup var, bunu orada görebilirsiniz.

Onun dışında, deprem bizim aslında iki senedir gündemimizi çok meşgul ediyor. Deprem sonrası toparlanmaya çok yoğunlaştık, çok fazla sivil toplumla da çalışma şöyle yürütemedik yani hep bu çalışmalarımız bağlamında yürütebildik, o çalışmalar da daha çok hizmet sunumunun güçlendirilmesi yani mesela, kadının şiddetten korunmasında Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu en somut olarak depreme cevap kapsamında çalışabildik. Onun dışında, başka, özellikle kadın çalışması yürütenler dışında da geniş bir sivil toplum grubuyla çalışıyoruz, bunu söyleyebilirim deyip sözü UNFPA bırakayım sözü.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS FONU KURUMSAL ORTAKLIKLAR YÖNETİCİSİ NAZİFE ECE KARADUMAN - Teşekkürler.

Çok teşekkür ederiz sorularınız için.

Ben birkaç tanesine cevap verip sonra arkadaşlarıma bırakacağım.

Sivil toplum kuruluşlarıyla çalışma konusunda bizim UNFPA'nın global anlamda belirlediği belli çerçeveler var. Sivil toplum kuruluşlarından çalışacağımızı seçerken eğer bir çalışma alanımız söz konusuysa burada pek çok kriter devreye giriyor. Bizim çalıştığımız alanlarda çalışıyorlar mı, deneyimleri var mı, nasıl bir iş birliği yapabiliriz, onların önceliklerine uygun mu, onun dışında, operasyonel, finansal anlamda pek çok olgunluk da beklediğimiz zamanlar oluyor. Pek çok ellemekten geçiriyoruz açıkçası -sivil toplum kuruluşlarından bire bir çalıştıklarımızdan bahsediyorum- UNFPA adına çok geniş bir listemiz yok ama stratejik iş birliği,

beraber savunuculuk çalışmaları anlamında pek çok sivil toplum kuruluşuyla yine bizim çok spesifik çalışma alanlarımız var biraz önce anlattığım gibi. Bizim çalışma alanlarımızda beraber konuştuğumuz çok fazla sivil toplum kuruluşu var, onu özellikle belirtmek istedim.

Onun dışında, 6 Şubat 2025 tarihinde yayınladığımız durum raporu sanırım dikkatinizi çekmiş, oradan doğru sorularınız vardı. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin müdahalesi konusunda hizmetlerimiz hakkında sorular sormuştunuz. Bu hizmetlerin hepsini biz, ilgili bakanlıklarımızın, orada bulunan il müdürlüklerinin koordinasyonunda vaka yönetimini yaparak, bu konuda ilgili ulusal kurumlara destek olarak yürütüyoruz. Kadına yönelik şiddet vakası olması durumunda adım adım ne yapılması gerekiyorsa İçişleri Bakanlığının, polisin, jandarmanın, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının, Sağlık Bakanlığının koordinasyonunda ve yönlendirmesinde biz, o yapıya, o sisteme destek olarak çalışmalarımızı yürütüyoruz. "Hizmet verme" derken de aslında o vaka yönetiminden bahsediyoruz.

ZUHAL KARAKOÇ DORA (Kahramanmaraş) - O zaman, kavram olarak "müdahale" kavramı doğrudan müdahaleyi ifade ediyor ve bizim devlet kurumlarımızı aslında kapsıyor. O yüzden "müdahale" ifadesi yanlış bu durumda.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS FONU KURUMSAL ORTAKLIKLAR YÖNETİCİSİ NAZİFE ECE KARADUMAN - Doğrudur, doğru söylüyorsunuz. Sanırım jargonda böyle genel olarak ama doğru söylüyorsunuz, orada yanlış anlaşılabilir. "Müdahale" orada, aslında şiddet mağduru bir kadına yapılan...

ZUHAL KARAKOÇ DORA (Kahramanmaraş) - Yönlendirme...

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS FONU KURUMSAL ORTAKLIKLAR YÖNETİCİSİ NAZİFE ECE KARADUMAN - ...destek, yönlendirme, hizmetlerden ve haklarından faydalanması için yardımcı olma anlamında söz konusu. Bakanlıklarla birlikte, Türkiye'deki prosedür ve kanunlar çerçevesinde ne gerekiyorsa ilgili kamu kurumlarının ona destek vermesi şeklinde olacak.

Onun dışında "Maraş'ta neden yokuz?" dediniz. Yine, dediğimiz gibi, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu depremin ilk gününden itibaren ulusal koordinasyonun yönlendirmesiyle hizmetlerini ve desteklerini verdi. İlk başlarda evet, biz de Kahramanmaraş da vardık, hatta ilk psikososyal desteği yapanlardanız. Özellikle kadınlara, gençlere, oradaki bütün mağdurlara, depremden kurtulabilmiş olanlara desteği başından beri verdik ve başlarda evet, Maraş'ta da vardık. Hatta, orada, Sağlık Bakanlığının koordinasyonuna destek olmak için araçlar, mobil birimler vesaire gibi pek çok konuda destekte bulunduk ama iki sene sonra yine ulusal koordinasyonun yönlendirmesiyle ihtiyaç nerede kaldıysa, biz nerede boşluğu doldurabiliyorsak... Biliyorsunuz, her ilin bu konuda kendini yeniden ayağa kaldırma süreci farklı oldu, biz onların yönlendirmesiyle...

ZUHAL KARAKOÇ DORA (Kahramanmaraş) - O yüzden zaten "Neden Maraş'ta yok?" diye sordum.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS FONU KURUMSAL ORTAKLIKLAR YÖNETİCİSİ NAZİFE ECE KARADUMAN - Bu sebepten diyebilirim.

ZUHAL KARAKOÇ DORA (Kahramanmaraş) - Yıkıcılığın en yüksek olduğu 3 ilden bir tanesi, her iki depremin de merkez üssü ve hâlen en fazla sayıda insanın evinden ya da işinden edildiği alanı ifade ediyor.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS FONU KURUMSAL ORTAKLIKLAR YÖNETİCİSİ NAZİFE ECE KARADUMAN - Çok haklısınız.

Daha aralığa, ocağa kadar aslında Kahramanmaraş'ta özellikle engelli bireylere yönelik çalışmalarımız devam ediyordu ama dediğim gibi, bunlar sürekli güncelleniyor ve ihtiyaç neredeyse biz oraya doğru yönelmeye çalışıyoruz. İhtiyacı da ilgili kamu kurumlarıyla istişare ederek açıkçası belirlemeye ve yönlendirmeye çalışıyoruz çünkü Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu olarak biz orada acil afet durumlarında ilgili ulusal kamu koordinasyonu çerçevesinde hareket ediyoruz. Bu şekilde cevap verebilirim ama Kahramanmaraş'la ilgili çok haklısınız yani keşke her yerde ve her zaman olabilsek.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS FONU PROGRAM MÜDÜRÜ EMİNE KUZUTÜRK SAVAŞ - Öncelikle, çok güzel sorularınız için teşekkür ederim, raporların böyle okunması bana çok mutluluk verdi.

Bu vesileyle de deprem olduktan sonra 11 ilin 11'ine gitmiş, çalışmış ve Maraş'a da defaatle gitmiş, saha ekiplerimiz de Maraş'ta çok çalıştığı için... Maraş'ta Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüyle beraber ergen kız çocuklarına yönelik çeşitli programlar yaptık, Nazife Hanım'ın bahsettiği gibi de depremin ilk üç ayında, ilk altı ayında, ilk bir senesinde ve 2'nci senesinde farklı programlar yürüttük. "Müdahale programları" derken kastettiğimiz şeyler aslında kapasite güçlenme, servis hizmet sunumunun güçlendirilmesi ve ilk üç ayında, ilk altı ayında yapılan çalışmalar ihtiyaca göre de sürekli değişiyor hatta aynı günde, aynı hafta içinde bile değişti. O yüzden yaptığımız bütün çalışmalar oradaki ihtiyaca yönelik spesifik, önleme, etkin yanıt, etkin müdahale içeren çalışmalar oldu, Maraş'ta da bütün kamu kurumları, orada birlikte çalıştığımız sivil toplum kuruluşları çok destek oldu. Bizzat Maraş Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'nün çalışanları eğitimcilerimiz oldu. Depremin farklı aşamalarında çok yönlü çalışmalar yürütmeye çalıştık ama daha da çok çalışmak için, iş birliği için her zaman konuşmaya da hazırız.

Çocuk yaşta erken ve zorla evliliklerle ilgili kısma gelince -yaklaşık yirmi senedir çalışıyorum, UNFPA'de de altı senedir çalışıyorum- bugün Türkiye'de yaşayan 20-24 yaş grubunu düşündüğümüzde yüzde 15, 18 yaşından önce evlendirilmiş olanlar yani 6 kadından 1'i, 5 kadından 1'i, dünyada da 5 çocuktan 1'i benzer bir şeyle gidiyor. 20-49 yaş grubuna baktığımızda, bugün hâlâ Türkiye'de yaşayan 20-49 yaş grubundaki kadınlarda 18 yaşından önce evlendirilenlerin oranı yüzde 20 civarında. En son, Türkiye Aile Yapısı Araştırması'na göre 18 yaşından önce evlendirilenlerin oranı yüzde 24 yani 4 kadından 1'i. Çocuk yaşta evliliklerin bölgesel oranlarının ortalaması 20-24 yaş grubunda yüzde 15. Bazı bölgelerde, illerde biraz yüksek, bazılarında biraz daha düşük olabiliyor, dinamiklere göre de değişebiliyor ama Türkiye'de çocuk yaşta evliliklerin en çok yaygın olduğu ilk 20 ilde ve 2'nci 20 ilde çocuk yaşta evliliklerin önlenmesi için eylem planı yapılıyor. Özellikle de ben bu konuda kamu kurumlarının, sivil toplum örgütlerinin ve sizlerin desteği için teşekkür ediyorum. Deprem olduktan sonra 11 ilde de çocuk yaşta evliliklerde, kız çocuklarına, çocuklara, kadınlara yönelik şiddetle ilgili riskte artış olabiliyor. Aslında, bütün dünyadaki veriye baktığımızda insani kriz durumlarında, doğal afetlerde, Covid gibi pandemiler sonrasında şiddet riskinde, ihmal, istismar konularında, çocuk yaşta evliliklerle ilgili oranlarda artma riski var. Hatta bununla ilgili çalışmalara bakabilmek için de çok yoğun saha çalışması yaptık ve 11 ile gittik. İl müdürlüklerimizin, bakanlıkların, sahada çalışan sivil toplum örgütlerinin bizimle ve bütün farklı kurumlarla neye ihtiyaçları var diye baktık çünkü deprem olduğunda, olduktan sonra ister istemez bazı hizmetlerde kısıntılar oldu. Okullar... Mesela, eğitime devam edemedi çocuklar ya da

daha geç başlayabildiler, devamsızlık arttı, okul terkleri arttı. Bu, kız çocuklarında çocuk yaşta evliliklerle sonuçlanma ihtimalini barındırıyor, oğlan çocuklarında çocuk işçiliği riskini barındırabiliyor, başka riskleri de barındırabiliyor. Çünkü neden? Depremden sonra normalde aynı evde, aynı mahallede, aynı okulda olmuyoruz, çadırlara gidiyoruz, konteynerlerde yaşamaya başlıyoruz, bizi koruyan ailemiz, bizi koruyan sosyal ağlar, destekler azalıyor. Bu da çeşitli riskleri barındırıyor çünkü eğitim çocuğu koruyor.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çok affedersiniz, ben yanlış mı anladım? Şimdi "Deprem oldu." diyorsunuz, çocuklar okula gidemedi, evde kaldı.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS FONU PROGRAM MÜDÜRÜ EMİNE KUZUTÜRK SAVAŞ - Gidememe ihtimali oldu.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Evde kaldığı için 18 yaşından küçük "Evlendirelim mi?" dedi yani ben anlayamadım orayı.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS FONU PROGRAM MÜDÜRÜ EMİNE KUZUTÜRK SAVAŞ - Hayır, hayır, onu demek istemiyorum.

Özet olarak, kısaca toparlayacak olursak, okulu terk etme ya da eğitimden uzak kalma, devamsızlık durumu bir risk oluşturabiliyor. Deprem gibi...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Nasıl bir risk yani şiddet mi bu? Riskin adı nedir?

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS FONU PROGRAM MÜDÜRÜ EMİNE KUZUTÜRK SAVAŞ - Cümlemi bitirdikten sonra sizi cevaplayayım.

Kendi yaşadığı evinden, mahallesinden, sokağından kopmuş oluyor ve ailesinden, annesinden, babasından, ebeveyninden birisini kaybetmiş oluyor. O sırada doğal olarak barınma gibi başka öncelikler -o kadar büyük öncelikli ki hele ki böyle büyük bir depremde, 11 ili etkilemiş, uzun zamandır başka bir örneği görülmemiş bir yerde- tabii ki bazı şeyler oluyor. O sebepten kaynaklı olarak da çocuk koruma ya da çocuğa yönelik şiddetin önlenmesiyle ilgili konularda daha çok destek, daha çok duyarlılık, daha çok çalışma yapmak, gözümüzün orada olması gerekiyor yani aileyi daha çok desteklemek, çocuğu daha çok desteklemek, güçlendirmek, eğitim, sağlık, koruma gibi bütün hizmetleri güçlendirmek ve herhangi bir şey olduğunda hangi hizmete nasıl ulaşabileceği konusunda çocuk ve çocuğun çevresindeki tüm ailenin -eğer de bir kayıp yaşamışsa- bunu bilmesi gerekiyor. Bu bir risk, kriz durumları bütün dünyada çocuk yaşta evlenmekle ilgili şeyleri artırabiliyor.

Benim söyleyeceklerim bunlar.

ZUHAL KARAKOÇ DORA (Kahramanmaraş) - Şöyle: Ben az önce de ifade ettim, tıpkı "müdahale" kavramında olduğu gibi kavramların ustaca kullanılması o kadar mühimdir ki ben uzun süre aslında sizlerin hepsiyle de çok yakın çalıştım, AFAD'da Strateji Başkanlığım döneminde, Dış İlişkiler de bana bağlıydı hatırlarsanız, üç artı üç milyar avronun yönetiminde çok yakın birlikte çalıştık ve o kavramlar seçilirken bazen bir hafta bile düşünüldüğünü çok iyi bilenlerden birisiyim. Bu nedenle, siz şimdi bu ifadeyi kullanırken zan altında bırakan bir ifade barındırıyor orada dedim zaten. "Böyle bir risk her durumda, tüm dünyada, her felakette barınmaktadır." demek başka "Deprem bölgesinde böyle bir durum vardır." demek başka yani bu, bölgeyi zan altında bırakmak; bu, oradaki kültürel... Ki ben Kahramanmaraş adına konuşuyorum, erken yaşta ve çocuk yaşta evliliğin neredeyse en az olduğu şehirlerden bir tanesi ki deprem sonrası karşılaştığımız sosyolojik paterne baktığımız zaman tam tersi bir eğilim gördük biz mesela, ailelerin daha çok birbirine bağlandığını ve birbirlerinden uzaklaşmak istemediklerini. Şimdi, bütün bunları da ifade etmek varken en olumsuzunu alıp sanki bu varmış gibi göstermek ve sanki depremden sonra "Tüm dünyada bu böyle olur, bu kaçınılmaz bir sonuç."muş gibi lanse etmek çok daha farklı bir durum. Hani genel itibarıyla felaketler farklı radikal sonuçlar doğurabilir, toplum açısından olumsuz sonuçlar doğurabilir diyebiliriz elbette fakat "erken yaşta evlilik" şeklinde çok spesifik, normal şartlarda, asla veriler olmadan kullanılmaması gereken ifadelerle yer verilmesini ben doğru bulmuyor.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Galiba öyle bir niyet yok da yanlış kullanırsak böyle bir sonuç ortaya çıkıyor.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS FONU PROGRAM MÜDÜRÜ EMİNE KUZUTÜRK SAVAŞ - Aslında ben sizin dediğinizi çok iyi anladım. Benzer yerlerden bakıyoruz da konuşuyoruz, o yüzden hepimizin ortak amacı da bütün bunları önleyebilmek ve ortak da çalışabilmek. Daha farklı bir şey olursa da toplantıdan sonra da bizzat tekrardan haberleşelim isteriz.

Çok teşekkürler.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Buyurun.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS FONU PROGRAM KOORDİNATÖRÜ YASEMİN AKİS KALAYLIOĞLU - Sayın milletvekilimiz bir de "Kadın Dostu Kentler"le ilgili 25 belediyeye dair soru sormuştu, o soruyu da yanıtsız bırakmamış olalım.

Aynı zamanda, raporlarımızda sizin dediğiniz hassasiyeti göstermeye çalıştık, ben onu da tekrar ayrıca vurgulamak istedim. Afet ve acil yardım durumlarında dünyada da kadına yönelik şiddet riskinin arttığı raporlanmış, böyle bir "şiddet riskinde artış durumunun söz konusu olabileceği" şeklinde ifadelerimizi genelde kullanmaya çalıştık raporlarda, hani bu "İlla burada böyle oldu." anlamında değil "Bu riske de dikkat etmek gerekiyor çünkü dünyada da bu riskin kayıt altına alındığını görmekteyiz, böyle bir risk teşkil edebilir." şeklinde ifadelerimizi bilimsel verilere dayanarak kullanıyoruz.

MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU (İstanbul) - Teşekkür ediyoruz.

Buyurun Sayın Ersoy.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Sunumlarınız için çok teşekkür ediyorum ben de.

Özellikle, böyle güçlü bir kadın topluluğunu bir arada görmek ve bunlara emek verilmesi beni de bir kadın olarak gerçekten çok mutlu etti.

Konumuz tabii, kız çocukları ve kadınlar olunca bizler de kadın olarak daha büyük hassasiyet gösteriyoruz ister istemez. Tabii ki her bir proje kendi içinde çok büyük anlam içeriyor ve çok değerli. O yüzden ben emekleriniz için hepinize ayrı ayrı teşekkür etmek istiyorum.

Tabii, burada sorgulanması gereken şey şu aslında bizim açımızdan: Sonuçta biz küresel anlamda da ve kendi ülkemizde de bu kadın şiddetiyle hâlâ uğraşıyoruz, kadın-erkek fırsat eşitliğinin hâlâ istediğimiz düzeyde olmadığını görüyoruz. Tabii ki bu çalışmalar, bu projeler çok çok önemli, herkesin katkıda bulunması tabii ki çok değerli. Sizin yaptığınız bu projelerle ilgili şunu sormak istiyorum: "Biz başardık." dediğiniz başarı oranınız ne yani yapmak istediğiniz şeye ne kadar oranda ulaştınız? Biz neyi değiştirebildik

bu projelerle? Çünkü sonuca baktığımızda aslında hâlen sonuç değişmedi, kadına şiddet hâlâ var, problemlerimiz değişmedi. Biz, artık, sonuç görmek istiyoruz. Bu sonuca gitmek için de belki de bütün dinamiklerle birlikte beraber çalışmak, bir araya gelmek gerektiğini düşünüyorum çünkü biz burada sizin sunumlarınızla ve gelen diğer değerli katılımcıların sunumlarıyla bir sonuca ulaşmak istiyoruz. Bu anlamda, sizin fikirlerinizi merak ediyorum yani sonuca ne zaman ulaşacağız? Kendinizi ne kadar oranda başarılı görüyorsunuz?

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çok teşekkürler ama anladığımız kadarıyla Birleşmiş Milletlerin ilgili kuruluşları, temsilcileri Sayın Dora'nın dediği gibi "müdahale" yetkisine sahip değil; yaptıkları, kamu kuruluşlarıyla iş birliği, onlara rapor hazırlamak, birlikte çalışmak. Sayın Ersoy Vekilimizin söylediği soru doğrultusunda şunu söyleyebilir misiniz: "Biz gerekenleri, her türlü çözüm önerilerini kuruluşlara söyledik, bizim işimiz bitti, yapan ya da yapmayan kuruluşlardır mı?" diyorsunuz yoksa sizin çalışmalarınızda bir eksik mi var yani nereden kaynaklanıyor sonuç alınamaması?

Buyurun.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADIN BİRİMİ PROGRAM YÖNETİCİSİ DUYGU ERSEÇEN - Evet, soru çok derin Sayın Vekilim, konu da zaten çok derin.

Ben 2009 yılından beri kadına yönelik şiddet alanında çalışıyorum, kendim de sosyal hizmet uzmanıyım, çokça da kadınla çalıştım, şiddete uğramış kadınlarla ve çocuklarla çalıştım. Çok doğru bir yerden şu oluyor: Bir yerden sonra okyanusta denizyıldızı topluyorum ben, hani "Bu meseleyi ben başlatmadım, ben de bitirmeyeceğim belli ki, ne yaparsak yapalım olmuyor." dediğimiz bir yere geliyoruz. Tam geldiğimiz noktada -ben, tabii Birleşmiş Milletler Kadın Birimi adına da, kendi adıma da konuşuyorum, sizleri de tenzih ediyorum ama- şöyle bir şey oluyor ve tekrar başlıyoruz galiba: Örneğin, işte, arkadaşlarımla söylediği gibi, depremden sonra Kocaeli'de Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, AFAD, Emniyet Genel Müdürlüğü, İçişleri vesaire haberleşiyoruz "Kocaeli, depremin olma ihtimali çok yüksek bir il, o yüzden -biz de bu depremde gördük ki hazırlıklı olmak çok kıymetli- Kocaeli'de bir afet durumunda kadına yönelik şiddeti önlemeye yönelik ne yaparız; bir akış, bir eylem planı yapalım." diyoruz. Mesela, o eylem planı çıkıyor "Tamam, bir taş koyduk." diyoruz çünkü gerçekten çok boyutlu. Bunun, sizlerin de bahsettiği gibi, izleme boyutu var, koruma boyutu var, önleme boyutu var; bizim zaten ülkemizde ulusal bir eylem planı var kadına yönelik şiddetle ilgili, kendi iç kanunumuz var vesaire. Kurumlar olarak aslında hep birlikte neyin ucundan tutacağımızın çabasını sarf ediyoruz, orada biraz daha böyle sağlık boyutuyla ele alan bir kurum var hem akademiyle hem sivil toplumuyla kalkınma var. İşte, biz de bahsettiğim alanlarda, sunumda aslında kurtardığımız denizyıldızları üzerinden bu mücadeledeki etkimizi ölçmeye çalışıyoruz ama çok haklısınız. Biter mi? Bitmez. Bitmediği için de zaten belki de sunumlarda şunu görüyorsunuz Sayın Vekilim: Tekrar görüyorsunuz, birbirini tekrar eden, tekerrür eden projeler görüyorsunuz. Bunun sebebi şu oluyor: Çünkü yetmiyor çünkü tek bir kurumun koordine etmesi de yetmiyor, tek bir kurumun sivil toplum örgütünü desteklemesi de yetmiyor. Örneğin, Birleşmiş Milletler Kalkınma Birimimiz alanında uzman ama biz de kadının ekonomik güçlenmesiyle ilgili çalışıyoruz. Neden? Çünkü ihtiyaç var çünkü onlar da eğitim veriyor, biz de veriyoruz. Neden? Çünkü tekrar tekrar maruz kaldığımız zaman bu konulara, bu başlıklara o zaman unutmuyoruz çünkü gündemimiz çok çabuk değişebiliyor haklı olarak. Temel ihtiyaç problemi yaşarken yani -tabiri caizse, samimiyetle söylüyorum- açken ya da bir şehir mahvolmuşken kadına yönelik şiddeti önceliklendiremiyoruz ama bir yandan da bitsin istiyoruz. Dolayısıyla çok derin bir soru, çok da somut bir cevap veremedim ama.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çalışmalar, sorular depreme bağlandı genellikle. Niye öyle oldu? Deprem bölgesindeki şiddeti mi araştırıyoruz biz, tamamını mı?

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADIN BİRİMİ PROGRAM YÖNETİCİSİ DUYGU ERSEÇEN - Ben örnek verdim sadece.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) - Tabii, bu kadar kadının olması çok güzel, harika, bir de erkek var burada. Aslında, ben erkeklerin önemsemesini ve sahiplenmesini daha daha önemsiyorum, o yüzden ben beyefendinin de görüşlerini almak istiyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Mustafa Bey, buyurun.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KALKINMA PROGRAMI TÜRKİYE TEMSİLCİ YARDIMCISI MUSTAFA ALİ YURDUPAK - Çok teşekkür ediyorum Sayın Vekilim.

Tabii, ideal bir dünya ya da ideal bir "setting"den bahsedemiyoruz yani herhangi bir proje alanını tespit etmek, o proje alanıyla ilgili gerekli kaynağı üçüncü taraflardan temin etmek, projeyi yapmak, projede belli bir şehri ya da belli bir sorun alanının bir alt kümesini tespit edip orada bir deneme yapmak, sonrasında da hani o denemeye bağlı olarak bir kamu politikası tavsiyesini ilgili kamu kuruluşuna iletmek... Bir projenin yaşam döngüsünü bu şekilde özetleyebiliriz.

Buraya baktığımız zaman, dışarıdan bir göz de şunu sorgulayabilir: Bu yaşam döngüsünün içerisinde kamu politikasıyla ilgili bazı önerilerin verilmesi var ve bu önerilerin de ilgili kamu kuruluşu tarafından hayata geçirilmesi gerekiyordu; demek ki geçirilmemiş, demek ki burada bir eksiklik var. Bu bence olayı çok basitleştirerek ele almak oluyor çünkü belli politika önerilerinde bulunuyorsunuz ama bu politika önerilerinin beraberinde getirdiği birtakım beşerî ve finansal maliyetler olabiliyor ya da bu politika önerilerinin bir kısmının ilgili kontekstte uygulanması çok gerçekçi olmayabiliyor.

Burada tek bir sorumlu, tek bir mesul atamak çok zor yani bazen -yapılan müdahalenin yani daha doğrusu "müdahale" kelimesinden pek hoşlanılmadı- yapılan çalışmanın, projenin sonucunda çıkan politika önerilerinin belki yeterince pratik olmaması ya da yeterince üst kalitede olmaması ya da bu politika önerilerinin çok cürekâr olması ve uygulanabilir durumda olmaması ya da politika önerileri uygun olsa bile ilgili kamu kuruluşlarından bir sahipliğin olmaması ya da sahiplik olsa bile -hani az önce bahsettiğim gibi- mali ve beşerî birtakım sermaye problemleri sebebiyle onların gerçekleştirilememesi gibi çeşitli şeyler oluyor.

Burada meslektaşlarımla bir noktayı ifade ettiler "Aynı konuyla ilgili birkaç proje yapılıyor." diye. Doğru, aslında bu bahsettiğimiz de cari hayatın gerçeklerinin getirdiği bir şey yani böyle ideal bir dünyada olsaydık her konuyla ilgili yapacağımız bir proje, kamu politikası önerileriyle beraber, ilgili kamu kuruluşunun da o önerileri hayata geçirmesiyle sona ererdi ama böyle ideal bir dünyada yaşamıyoruz. İşte, kadına yönelik şiddette herhangi bir proje yapıyorsunuz ancak o projenin bir yerine müdahale ederken aslında başka bir yerdeki eksiklikleri görmeyi engellediğini fark ediyorsunuz.

Mesela, işte biz girişimcilikle ilgili ağırlıklı olarak çalışıyoruz. Girişimciliği bir yandan kadının güçlenmesi için bir araç olarak kullanmaya çalışıyoruz ama öte yandan "Bu politikalar belli çevreler tarafından yeterince iktisadi olarak hayatta kalması mümkün

olmayan birtakım girişimlerin, yapay olarak hayatta kalmasına sebep oluyor." gibi bir eleştiriyi karşılaşılabiliyor. Yani bunu şu örnek bağlamında veriyorum: Bir sorunun birkaç boyutu olabiliyor, bazen bir boyutuna yönelik yaptığınız müdahale diğer boyutları gölgeleyebiliyor ya da orada başka sorunlara da sebep olabiliyor. Aslında bizim kamu politikamızla ilgili çok bilindik bir söz vardır "Her kamu tercihinin bir kazananı ya da kaybedeni olur." diye. Bazen kazanan ve kaybedenlerin arasında bir tercih yapmak zorunda kalıyorsunuz, bazen bu tercih bazı politik tercihlerle tam olarak uyumlayabiliyor.

Biraz karmaşık bir resim çizdiğimin farkındayım ama anlatmaya gayret ettiğim şey, buradaki her kamu, her Birleşmiş Milletler teşkilatı konuyla ilgili belli bir noktadan hareketle bir müdahale geliştirmeye çalışıyor. O müdahalenin daha sonrasında, eksik kalan, aksadığını düşündüğü noktalarını -ikinci ya da üçüncü fazlarıyla- o müdahalenin o eksiklerini gidermeye gayret ediyor ama sonunda kalkınma perspektifinden baktığımız zaman...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Peki.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KALKINMA PROGRAMI TÜRKİYE TEMSİLCİ YARDIMCISI MUSTAFA ALİ YURDUPAK - Sadece onunla ilgili bir cümle söyleyip bırakıyorum Sayın Vekilim.

Hâlâ daha şöyle bir gerçeğimiz var: Türkiye hâlâ aslında kalkınmakta olan bir ülke yani hâlâ sorunlarımız var; demek ki bu sorunlarla ilgili çözüm önerisi, proje geliştirmek, o projeleri uygulamak, uygulamadaki aksaklıkları görüp not etmek ve dersler çıkarmak hâlâ Türkiye için cari bir kamu politikası alanı.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Tabii, biz Komisyon olarak daha çok net yanıtlar peşindeyiz yani mutlaka bir soru, bir cevap oluyor da net yanıtları arıyoruz biz, Komisyonumuzun asıl görevi bu; yoksa Türkiye'de her konuda herkes bilgili maalesef.

Söz isteyenler vardı ama Genel Kurula oy kullanmaya gittiler; Sayın Ekmekçi, Sayın Alkayış...

Sayın Kaya, buyurun.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Ben çok teşekkür ediyorum bütün sunumlar için, hepsi çok önemli ve değerliydi. Çok hızlı ilerlediniz tabii, o da bence daha detaylı olabilirdi.

Şimdi, aileyle ilgili konuşmak istiyorum, soru da sormak istiyorum. "Aile Dostu Politikalar" bölümü var. Siz, Türkiye'nin bu sene "aile yılı" ilan etmiş olmasını da önemli bulduğunuz ifade ettiniz. Şimdi, buradaki şey çok önemli yani daha güçlü demografik dayanıklılık, kadın-erkek eşitliğinin ve kadınların güçlendirilmesinin sağlanmasına destek gibi pek çok şey var. Bir de Birleşmiş Milletlerin tarihine baktığınız zaman bu konuyla ilgili, 1994'te aile yılı ilan etmiş, 1995'te bununla ilgili yapılmış bir çalışma var, 1996'da var ve son olarak 30'uncu yıl kapsamında yine Genel Sekreterin sunduğu bir rapor var yani hepsi çok önemli.

Şöyle bir kıyaslama yapıyorum: Bugün Türkiye'deki aile politikası yani aileci politikalar toplumda sadece kadını evliliğe ve üremeye yönlendiren bir politikayı kapsıyor ve biz bunun aslında özellikle demografik dayanıklılık açısından bir çözüm olmadığını biliyoruz. Birleşmiş Milletlerin otuz yıllık bir külliyatı var, bu konuyla ilgili yapılmış araştırmalara bakıyorum mesela; iklim değişimi, teknolojik gelişmeler karşısındaki değişimlerin ya da demografi, nüfus yaşlanması, ailenin refahını yükseltme, ailenin içerisindeki kadın-erkek eşitliğini güçlendirme gibi pek çok toplantı, çalışma ve rapor var. Ben ikisinin çok böyle şey olmadığını düşünüyorum yani biz çok geriden geliyoruz bu konuda yaklaşım olarak çünkü artık, bu raporlara ve ortaya konan bütün bu sonuçlara baktığımız zaman, biz, meselenin demografi, nüfus yaşlanması ya da genç nüfus oranındaki düşüş ya da iklim, teknolojik gelişmelere karşı ailelerin dağılması ya da göç, kentleşme gibi olgularla -yani pek çok parametre var, şimdi detaylara girmek istemiyorum- yani bunun, sadece evliliğin özendirilmesi, teşvik edilmesi ve çocuk doğurma oranını artırmayla çözülmeyeceğini biliyoruz.

Dolayısıyla bir de şunu da belirtmek istiyorum: Bu, aynı zamanda, ataerkil şiddeti -yani Türkiye'deki şu anda açılan bir kurum var biliyorsunuz; Aile Enstitüsü ve Nüfus Politikaları Kurulunun ortaya koyduğu çalışmalar tam tersi- ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğini de yeniden üretecek politikalara benziyor. Dolayısıyla, bu konuyla ilgili bir öneriniz olabilir mi? Yani hakikaten ikisini yan yana getiremedim, sizden dinlemek isterim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Peki, teşekkürler.

Bir ekleme yapayım ben bu "müdahale" kavramı konusunda; Sayın Dora da ayrılmadan evvel söyledi, siz de değindiniz: Sizin icrai ve eylemsel bir müdahale değil, belki o müdahalenin türünü vurgulamanızda fayda var. Siz bilgisel, algısal ya da bir iletişimsel müdahale yapıyorsunuz, proje yapıyorsunuz, ilgili kamu kuruluşuna bildiriyorsunuz ya da birlikte çalışıyorsunuz yani o da bir çeşit müdahale ama fiilî müdahale ya da hukuksal bir müdahale değil sizininki. Her kavramın çeşidi var, bunu bu şekilde not almanızda da fayda var.

ELİF ESEN (İstanbul) - Fiilî müdahale var aslında Başkanım çünkü sahada proje uyguladıkları için fiilî olarak temas ediyorlar sahadaki tüm bireylere.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Ama önleme yetkileri yok.

ELİF ESEN (İstanbul) - Politikaları önerme...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Siz söz istemiştiniz, en son size gelecektik üye olmadığınız için; kullanmış oldunuz mu?

ELİF ESEN (İstanbul) - Ben de üyeyim artık ama... Ben de üye oldum Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Siz zaten üye olmadan da katkıda bulunuyordunuz, teşekkür ederiz. Genel Kuruldaki yazının Komisyonumuza gelmesiyle siz başlıyorsunuz ama her zaman katkınız oldu.

Teşekkür ederiz.

Sayın Kaya'nın sorusuna yanıt için buyurun.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS FONU PROGRAM KOORDİNATÖRÜ AYSEL YÜKSEL - Kısaca söyleyeyim: Evet, baktıklarınızın hepsi doğru. Normalde UNFPA'nın önümüzdeki dönem için yaptığı, bundan önce 1994 ICPD Konferansı'yla normalde nüfusun yapısındaki değişikliğin aslında kalkınmayı etkileyen bir faktör olarak alınmasına, nüfusun kendisinin büyüklüğünün ya da küçüklüğünün kendisinin bizatihi rakam olarak önemli olmadığına fakat bunu güçlendirebilecek alanlarda en çok çalışılması gereken kısmın kadınlar ve kız çocukları olduğuna dair bir deklarasyon; en özü itibarıyla budur.

Onun üzerine, Türkiye'de çok büyük çalışmalar yapıldı, özellikle üreme sağlığı programları... Sağlık Bakanlığının o zaman kendi görev alanına düşen kısımlarla ilgili yürütülmüş çok büyük programlar var; bir kısmı, hatta çok büyük bir kısmı UNFPA'nın de katkısıyla beraber. Fakat esas efor Sağlık Bakanlığına ait olmak üzere, kadının özellikle üreme sağlığıyla ilgili programlardaki etkinliği, bunun sonucu olarak anne ölümünün, bebek ölümünün düşürülmesine ilişkin aşamaya gelecek kadar çok büyük bir program yürütüldü.

Şimdi, bu, kendi içerisinde ilerleyen bir seyir normalde. Dünyadaki ülkelerin çok büyük bir kısmında, hatta üçte 2'sinden fazlasında yani nüfusun üçte 2'sinden fazlasını kapsayan ülkelerin içerisinde doğurganlığın ciddi anlamda düşüşü görüldüğü için tekrardan önümüze üzerinde tekrar düşünmeye başlamamız gereken bir alan hâline geldi. Şimdi, doğurganlığın düşüşünün gerçekleştiği ülkelerin bir kısmı zaten çok uzun zaman önce gelişmesini tamamlamış, belli bir gelir seviyesini, gelir birikimini elde etmiş ülkelerdi fakat esas, ciddi anlamda kısa dönemli ve çok hızlı düşüşü gördüğümüz yerler, Türkiye gibi aşamasını tamamen tamamlayamamış belki ya da daha hâlâ kalkınma "path"inin içerisinde, daha başlangıçta olan ülkeler yani belli bir gelir birikimi, yaşanan nüfusu karşılayabilecek bir yapısı oluşmamış ülkelerden oluşuyor. Hâliyle bu, insanların ya da ülkelerin bir kısmında bir krizmiş gibi algılanıyor, çözülmesi gereken bir problemmiş gibi düşünülüyor. Herkesin bu olaya yaklaşımı birbirinden farklı; daha agresif davranan ülkeler olduğunu da görüyoruz, bunun bir demografik yıkım, demografik tehdit olarak algılandığı. İşte "Askere gidecek insan sayımız kalmadı." diyen ülkeler de görüyoruz, bunu "Acaba önümüzdeki dönemi nasıl kotarabiliriz, nasıl güçlendirebiliriz, yapıyı nasıl sağlayabiliriz?" diye düşünen ülkeler de var; bu genel bir spektrum. Biz bunun içerisinde UNFPA olarak ülkelere diyoruz ki: Hepsini aynı anda çalışabilirsiniz, önceliklendirebilirsiniz de. Bazı ülkelerde nüfusun sayısının artması için bir şeyler yapabilirsiniz; bazı ülkelerde bunu veri kabul edersiniz, göçmenlerle çalışmaya çalışabilirsiniz; bazı ülkelerde bunu veri kabul edersiniz, dersiniz ki: "Ben elimdeki yapının güçlendirilmesi için çalışacağım." Ve hepimizin, her ülkenin buna ilişkin tercihleri var.

UNFPA burada ne yapıyor? Ülkenin kendi seçimlerini doğru veriye dayalı bir şekilde ilerletmesi konusunda destek olmaya çalışıyor. Birincisi, veri sağlamakla ilgili kısımları var. Aile Bakanlığının aile yılı hazırlık aşamalarında da bulunduk; geçen seneki programlarımız, onlarla yaptığımız sempozyumlarımız da var, Aile Bakanlığıyla bu alanda çalışabilmesi için.

Kritik olan -Yasemin Hanım'ın burada kısaca üzerinden bahsettiği- bu "Family-Friendly Policies" dediğimiz yani "Aile Dostu Politikalar" dediğimiz kısım aslında şu: Aileci -sizin tabiriniz için söylüyorum- bir yapı değil de normalde bakım yükümlülüğü olarak bakabilirsiniz bu işin içerisinde, bakım yükümlülüğünün ağırlıklı olarak Türkiye'de kadın üzerinde kaldığını, çalışan ya da çalışmayan kadın arasında aslında bunun çok da fark etmediğini, çalışan kadının da bakım yükünün çalışıyor olmasına rağmen hâlâ erkekten çok fazla olduğunu bildiğimiz bir ortamda insanlardan biraz daha fazla çocuk yapıp yapmama konusunda bir beklentiye girme şansı yok. Her durumda veriye dayalı konuşmak gerektiği için 2018 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması'nda kadınların idealde sahip olmak istedikleri çocuk sayısı ile yaptıkları çocuk sayısı arasında bir miktar fark var ama bu, gruplara, yaşa, çalışma durumuna göre falan çok değişebiliyor. Bunun içerisinde görüyoruz ki normalde çalışma hayatının içerisinde bulunan kadınların doğurganlığı diğerlerine göre daha düşük fakat bir yandan da kadınlar diyor ki: "Belki daha çok çocuk sahibi olmak isterdim." Burada bir "gap" var. Bu, aile dostu politikalar kadının eline acaba ne gibi bir fayda sağlayacak bir hizmet sunumu yaratılabilir ki? İşte, sadece kadın için de değil... Tabii, biz hep bunu -ne diyeyim- aile olarak algılıyoruz yani kadın ve erkeği beraber söylüyoruz bunların içerisinde. Diyoruz ki kadının ve erkeğin çocuk sahibi olmakla ilgili yaşadıkları sıkıntılar içerisinde iş hayatında uzun süre kalıyor olmaları mı, çok uzun süre mesai yapıyor olmaları mı ya da yeterli ücrete sahip olamamaları mı, bu ücretten elde ettikleri aradaki farkı çocuğun bakımı için kullanamıyor olmaları gibi mi... Bir sürü liste var. Bu "Family-Friendly Policies" büyük bir program, bu programın içerisinde iş-yaşam dengesinin korunmasına ilişkin çabalar var yani burada, insanları daha fazla evlenmeye yönlendirmek anlamında düşünülmemesi gerekiyor. Burada esas yapılması gereken kurulmuş bir aile birliği içerisinde hem çocuğun erken yaşta, çocukluk gelişimi safhasındaki hayatını daha iyi ve daha kaliteli hâle getirebilmek hem de arzu ediyorlarsa, daha fazla çocuk sahibi olmak gibi bir hedefleri varsa bu konuda yaşadıkları sıkıntıları çözebilmek için "Özel sektör ne yapabilir, kamu acaba ne yapabilir?" tarzında yapılmış olan çalışmaların bir paketidir aslında. Daha aileci değil ama aile birliğini korumanın ve aile birliği içerisinde hayatını devam ettirmek isteyen insanların hayatı acaba nasıl kolaylaştırılabilir, nasıl yardımcı olunabilir ve bunu iş alanı, istihdam alanı üzerinden çalışmak üzere kurgulanmış bir politika. Yani yoksa daha fazla evlendirmek ya da insanları daha uzun süreli evli tutmak gibi bir şey anlamında değil.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Yok, ben sizin programınızı biliyorum zaten, Türkiye'deki uygulama başarısız diyorum yani.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS FONU PROGRAM KOORDİNATÖRÜ AYSEL YÜKSEL - Türkiye'deki uygulama tam bizimkiyle bire bir kesişiyor diyemiyoruz şu aşamada. Niyet belki aynı yere doğru gidiyor, insanların elini rahatlatmak anlamında düşünüyoruz. Politikanın nereden başladığı ve nereye gideceği biraz zaman alacak açıkçası. Yani geçen sene yeni açılımlarında bahsedilen şeyler var; işte, bebek yardımı, doğum yardımına ilişkin şeyler. Ha, bunların bir sonraki aşamada artırılması gereken konular olduğunu en azından biz söylüyoruz, başka şeyler de olmalı bu paketin içerisinde çünkü tek başına bir şey vermek, tek bir atımlık ya da beş yıl boyunca çocuğa destek olmayı sağlamak çok da dünyada fayda gören bir şey değil. Ya çok büyük miktarlarda para verilmesi gerekiyor ailelere ya da dünya örneklerinde açıkçası çok da net, kesin bir sonuca ulaştırma şeyi olmuyor. Biz inanıyoruz ki Aile Bakanlığı bunu sadece bir öncül olarak açıkladı, arkasından diğer politikaların da geleceğini var sayıyoruz -ki Bakan Hanımın da kendi deklarasyonlarında var ama- onlar geldikçe biz gerçekten anlayacağız. Bunun etki analizini de... Gerçekten bir yere varıp varmayacağı, daha yapısal, işte, kreşlerin açılması, kreşlerin yaygınlaştırılması, insanların gidip bu hizmeti kullanabilecek yapıya gelmeleri ki kadının tekrardan iş hayatına geri dönebilmesi gibi daha sabit, daha elle tutulur, gözle görülür aşamalara gelmesini bekliyoruz. Umuyoruz ki gelecek ama geldiği zaman bir şey söyleyebileceğiz; şu aşama da bunun için yeterli değil ve dünyada "cash benefit"ler aslında uzun süreli işe yarar.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Sayın Yüksel, daha çok böyle genel konuları konuşabiliriz ama sizin burada bulunmanızın nedeni, Birleşmiş Milletlerin ilgili birimi açısından sorulara yanıt vermeniz yani biz onun peşindeyiz. Yani sizin ait olduğumuz birim sorulara karşı ne yapıyor? O konuda daha spesifik, özel yanıtlar vererseniz hem zaman tasarrufumuz olur hem biz

daha çok bilgilendirilmiş oluruz. Yoksa genel ifadeleri hepimiz yaparız, bu Komisyona gerek olmazdı. Onun için dikkatinizi çekmek istiyorum.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Sunumlarda da vardı ya... Yani kadınlar en çok aile içerisinde...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Soru değil de değil de cevaplara özellikle ben dikkat ediyorum, sorular zaten özgür.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Cevaplar da o çerçevedeydi yani.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS FONU PROGRAM KOORDİNATÖRÜ AYSEL YÜKSEL - Aile dostu politikalar sorusu için milletvekilimizin cevabını...

O zaman, sabit olanını söyleyeyim: Geçen sene Aile Bakanlığıyla sempozyum yapıldı, onun öncesinde de berber yürüttüğümüz çalışmalar var, önümüzdeki dönem de devam edeceğini umuyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Peki.

Soruyu soran vekilimiz yeterli diyorsa mesele yok.

Sayın Ersever, buyurun.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Teşekkür ederim.

Sunum için çok teşekkür ediyorum, farklı alanda aydınlanmış olduk.

Birleşmiş Milletlerin fon üzerinden ya da birçok Avrupa Birliği ülkelerinde fon üzerinden detaylı araştırmaları yapıp ya da belli pilot bölgeler seçip oralarda neler yapıldığını ve uzun süreli de bir program olarak... Ya, benim sıkıntım yok programla. Şimdi, tabii, bizim buradaki amaçla... Sizi yan kol gibi düşünebiliriz yani biz her şeyi yapmış oluruz, siz de eğitimle, fonuyla ya da olması gerekeni anlatarak, işte nüfusla ya da diğer aileyle, ne bileyim "kadın-erkek fırsat eşitliği" kavramlarıyla ilgili hani detay verebilirsiniz. Şimdi, ben kadın arkadaşlarıma da söylüyorum, Sayın Başkana da söylüyorum, bizim sorunumuz burada kadın cinayetleri. 2023'te -tekrar bu rakamları vereceğim- 315 cinayet, 248 şüpheli ölüm, toplam 563 ölü. 2024'te 394 cinayet, artı, 259 şüpheli ölüm, toplam 653. İkisinin arasındaki artış yüzde 16. Sadece ocak ayında da 33, artı, 25 şüpheli ölüm şeklinde. Yani bizim tabii, ağırlıklı olarak Komisyon olarak aradığımız ya da yapmak istediğimiz, bu, ne yaparsak... Tabii, bu da bir sihirli değnek değil yani ne yaparsak bu kadın cinayetleri hemen biter diye bir şey değil. Yani buna Avrupa'daki ya da dünyadaki diğer ülkeler neler yapmışlar da o ülkelerde yarı yarıya ya da hani daha aza indirgemişler? Biz neler yapabiliriz bu kadın cinayetlerinin durdurulması için? Komisyonun aradığı ya da benim aradığım hani böyle bir şey. Yoksa sizin projelerinizi hakikaten her zaman takip ediyoruz, önemsiyoruz da bu projeleri ama hani onlar -ne denir- aspirin diyelim ya da yan hap gibi bir şey yani hani takviye kuvvet... Yani şimdi, biz daha 6284'ü tam uygulayamadık, İstanbul Sözleşmesi'nden çıktık, neden çıktık, tekrar girecek miyiz? Aile yılı olarak ilan edildi, onunla ilgili projeler nedir? Bakanın daha bir açıklaması olmadı, o konuyla ilgili ne zaman açıklama yapacak? Yani bizim arayışımız da bu.

Ben sadece bunu belirtmek istedim ama sunumunuz gerçekten güzeldi, emeğinize sağlık yaptığınız her şey için de...

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Teşekkürler.

Perşembe günü Çalışma Bakanımız gelecek saat 15.00'te, bazı sorularınızın yanıtını da o zaman belki daha net olarak alma imkânı olacak.

Sizlere soru değil ama katkıda bulunmak için yanıtınızı dinlemeden önce şunu söylemek isterim: Birkaç gün evvel Meclis Başkanımızla Japonya'daydık, orada Temsilciler Meclisinde incelemeler yaptık, toplantılar, görüşmeler yoğun oldu. Bizim Komisyonumuzla ilgili şunu gördük: Şimdi, genel sonuç çıkarabiliriz, Afrika'dan, Asya'dan söz ettiniz sunumunuzda, medeniyet ile kadına şiddet ve ayrımcılık arasında bir bağ yok yani "Daha az medeni olan kıtada ya da ülkelerde bu daha yüksek, medeni olan ülkelerde daha az." diye bir şey yok. Japonya en medeni ilk 5 ülke arasında yer alıyor her bakımdan ama kadına ayrımcılığın çok yüksek olduğu bir yer.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Ben de inceledim Japonya'yı, felaket.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çok enteresan bir yer, orada da sorduk yani kadına ayrımcılık inanılmaz; Meclisteki kadın sayısı bakımından, toplumdaki kadınların toplumsal görevleri, rolleri bakımından inanılmaz; bunu da vurgulamamız gerekiyor. "Yani Afrika geri kalmış, orada şiddet yüksek, medeni sayılan ülkelerde daha az." diye bir kavram yok. Kayıtlara da geçsin diye söylüyorum bunu.

Sayın Ersever'e yanıtınız...

Buyurunuz.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADIN BİRİMİ PROGRAM YÖNETİCİSİ DUYGU ERSEÇEN - An itibarıyla kadın cinayetiyle ilgili şu anda yürüttüğümüz somut bir proje yok, önce onu söyleyeyim. Fakat Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Aile Bakanlığına ne önerdik? Şunu önerdik: Bir, kadın cinayetleriyle ilgili gözlemleri. Biz, İçişleri Bakanlığıyla Almanya'ya, Adalet Bakanlığıyla da İspanya'ya bir çalışma ziyareti gerçekleştirdik, oradaki kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler ve sivil toplum örgütleriyle görüştük ve biz, Bakanlığımızdaki uzman arkadaşlarımızla ve Genel Müdürlüğümüzle de şuna hakikaten ikna olduk: Kadın cinayetlerine odaklı, hem cinayetin, işte başından sonuna kadar sahip olduğumuz bilginin verisini kıracak yani o şiddet verisini kırarak, ayrıntılandırarak ve de tam da sizin verdiğiniz rakamları çok daha sistematik ve profesyonel izleyecek, içerisine hem kamuyu hem akademiye hem de sivil toplumu alacak bir gözlemevi.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Benim önerdiğim konu da o.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADIN BİRİMİ PROGRAM YÖNETİCİSİ DUYGU ERSEÇEN - Bir gözlemevi diyeyim, sözü size bırakayım.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS FONU KURUMSAL ORTAKLIKLAR YÖNETİCİSİ NAZİFE ECE KARADUMAN - Biz de 2 kişi cevaplayalım.

Şöyle, şunu söyleyecektim aslında: Şimdi, biliyorsunuz, Türkiye, Birleşmiş Milletlerin kurucu devletlerinden bir tanesi. Biz de burada yerleşik Birleşmiş Milletler kuruluşları olarak, sürdürülebilir kalkınma amaçları başta olmak üzere uluslararası standartlar,

bizim global teknik desteğimiz doğrultusunda ulusal önceliklerin gerçekleşmesi için destek olmakla yükümlüyüz, o doğrultuda çalışıyoruz.

Evet, Türkiye şu an üst düzey gelişmekte olan bir ülke ama kadın-erkek eşitliğinin sağlandığı hiçbir ülke yok şu anda. "Kadın-erkek eşitliği" dediğimizde, maalesef, gelişmişlik seviyesi sizin de belirttiğiniz gibi tanınmıyor çünkü bu konuda bakmamız gereken çok farklı alanlar var ve bizim de biraz önce size anlattığımız projelerde gördüğümüz ve en çok faydalandığımız nokta bu meseleye geniş bir perspektiften bakmak. Yani sadece kadın cinayetleri, fiziksel şiddet ve cinsel şiddet, ölümle sonuçlanan şiddet perspektifinden değil, şiddetin bir döngü olduğunun farkına varmak, bunun psikolojik, ekonomik vesaire pek çok şiddet türüyle başladığını bilmek ve bu yüzden önleme çalışmalarına özellikle ehemmiyet göstermek çok önemli oluyor. Bir de şunun mesajını vermek: Şiddet aslında en yaygın insan hakları ihlali ve şiddet gören kadının bütün hayatı etkileniyor. Bu yüzden, aslında şiddet, bizim meselemiz olduğu kadar herkesin meselesi, özel sektörün de meselesi, KOBİ'lerin de meselesi, zaten bizim de meselemiz. Bütün partnerlerin birlikte çok taraflı koordinasyon biçiminde bunu mesele ederek çalışması gerekiyor. Mesela, bizim iş dünyası, ev içi şiddete karşı projemize on sene, on iki sene önce başladığımızda şirketler kendileriyle ilgisini, alakasını göremiyorlardı ama şu an "Bizim için en faydalı projelerden biri bu." diyor çünkü bu sayede kendi çalışanlarının şirkete bağlılıklarını artırmış oldular.

Ben buradan biraz girmek istedim.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) - Zaten bizim istediğimiz buradan bir politika çıkması.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS FONU PROGRAM KOORDİNATÖRÜ YASEMİN AKİS KALAYLIOĞLU - Ben bu soruyu çok önemsiyorum, bu sorunuz çok önemli bizim için. Şimdi, Birleşmiş Milletler, tabii ki buradaki bütün ajanslar Türkiye devletinin davetiyle burada ve tabii ki bizim ilk önceliğimiz, devletin bize gösterdiği, kamunun bize gösterdiği ihtiyaç alanlarının ortak belirlenmesi ve o alanlar üzerinden ortak bir çalışma geliştirilmesi. Dolayısıyla hiçbir ülke için bir sihirli değnek yok, hepimizin de bildiği gibi. Biz ne yapıyoruz? Kamudan başlayarak öncelikle ihtiyaç duyulan ülkedeki alanlar, belirlenen ve ihtiyaç duyulan ve bize nakledilen alanlar üzerinde ortak hangi çalışmaları yürütebileceğimizi konuşuyoruz. Yani biz kafamıza göre gelip "Bu programı uygulayalım." ya da "Avrupa'da şu program var, Orta Doğu'da bu program var, o zaman bu da buraya çok güzel uyar." diyemeyiz. Tamamen biz bakanlıklarımızın bize gösterdiği yol ve ihtiyaçlar çerçevesinde, ihtiyaç analizleri yapıldıktan sonra... "Veri, veri" diyoruz başladığımızdan beri, veriler çok önemli çünkü veriler sayesinde biz eksiklerimizi görüyoruz ve o eksikleri tamamlamak üzere programları geliştiriyoruz.

Mesela, bir örnek istediniz, bence bunlar çok kıymetli, kadına yönelik şiddetle mücadelede mesela MARAC modeline İşçileri odaklanıyor, çok daha uzun bir süre odaklandı. MARAC modeli de bizim İngiltere'den Birleşmiş Milletler ajansları sayesinde gördüğümüz, saha araştırmasını yaptığımız, İngiltere'de hani gidip sahada ziyaret ettiğimiz ve "Beraber burada nasıl uygulayabiliriz?" dediğimiz bir model oldu, üzerine beraber düşündüğümüz bir model oldu. Keza, tüm Birleşmiş Milletler ajanslarımız, kardeş örgütlerimiz de aynı şekilde, "Ne iyi model var, bize uyar mı, uymaz mı?" hep bu minvalde yürütüyoruz. Şimdi, sunumumda sizlerle de paylaştım, mesela İşçileriyle çalışırken... İşçilerinin zaten muazzam bir eğitim akademisi var kendi içinde, hem Polis Akademisi var hem Jandarma, Sahil Güvenlik var hem de kendi içlerinde bir on-line eğitim akademileri var. Burada kritik olan şu: Biz mesela diyoruz ki böyle bir eğitiminiz zaten var, "Ama şu tarafı yok." diyorlar. "O tarafı yok." olunca biz de yani aslında bütün Birleşmiş Milletler olarak da UNFPA olarak da kendi özelimizde söyleyebileceğim şey şu: Biz sistem güçlendirmesi yapıyoruz. UNFPA'nın Türkiye'de esasen yapmak istediği şey, bize gösterilen, yönlendirilen sistemi güçlendirme konusunda nasıl destek sunabileceğimizin, faaliyetlerin bir bütününü gibi düşünebilirsiniz; "Biz kendi kafamıza özgü bir şey yapalım, buraya uygulayalım." değil. Biz burada mevcut sistemde, kadına şiddetle mücadelede, kız çocuklarına yönelik şiddetle mücadelede sistem güçlendirmesi yapıyoruz. Bunun için uluslararası standartlardan bahsediyoruz, diğer ülkelerdeki güzel örnekleri buraya taşıyoruz, uluslararası standartları söylüyoruz, hatırlatıyoruz ve nasıl bunu beraber geliştirebiliriz diye masanın üstüne koyuyoruz.

Başarı oranlarımıza gelince, bence bu da kritik bir soru. Biz, mesela İşçileriyle yaptığımız eğitimlerde, onlara sonra takip anketleri uyguluyoruz hem eğitim bittikten sonra hem üç ay sonra hem de altı ay sonra. Burada gördüğümüz üzere, özellikle kollukta, mesela, bizim verdiğimiz eğitimlerin başarı oranı yüzde 90'ın üzerinde çıkıyor. Mülki idare amirlerine yönelik yaptığımız eğitimlerde yine yüzde 85'in üzerinde başarı oranı dönüşü aldık. Özel sektör bizim için çok kritik; bahsettiğimiz bu BADV şirketleriyle yaptığımız projelerde, tam oran veremeyeceğim ama pandemi döneminde yaptığımız bir tane araştırma vardı, bizim eğitimlerimizi alan şirketler ile almayan şirketlerin karşılaştırması vardı. Burada yine bizim eğitimlerimizi alan kadınların özellikle pandemi döneminde kendilerinin şiddetle karşılaşma durumlarında çok daha fazla güven altında hissettiklerini, bunun şirketlere olan bağlılıklarını artırdığını, şirkette olan ömürlerini uzattıklarını dair veriler bize sundular. Dolayısıyla yani "başarı oranı" dediğinizde bence en büyük çıktılar bunlar, takiplerimiz, bizim izleme değerlendirmelerimiz ve rakamların çok etkili olduğunu görüyoruz. Ama sizin sorduğunuz soru sadece bize değil, aslında hani hep bizim başlarken bütün arkadaşlarımızın da belirttiği bir şey var, çok taraflı ve çok sektörlü müdahale. "Müdahale" diyeceğim affınıza sığınarak, yanıt gibi de düşünebilirsiniz, destek gibi de düşünebilirsiniz. Ama bunun çok taraflı ve çok sektörlü olması gerekiyor, bir tarafın sadece sihirli değneğiyle olması mümkün değil; kamu sektörü, özel sektör, sivil toplum, tüm halk birleşerek, bilinçlenerek bunu topyekün çözmemiz gerekiyor. Ve en baştan beri söylenildiği gibi, son sözüm de şu: Sadece Türkiye'yi yakan bir mesele değil bu, bütün dünyayı yakan bir mesele. Biz diyoruz ki mesela, bu indekslere baktığımızda, toplumsal cinsiyet indekslerine, aradaki farkın kapatılması için yüz otuz yıldan fazla süre gerekiyor. Yani yüz otuz yıldan fazla süre gerekirken bizim bunu kalkıp tabii ki bir senede, üç senede, beş senede projelerle kapatmamız mümkün değil. Ama bu ne demek? Mesela, bu toplumsal cinsiyet sıralamasında -en iyi ülkelerden- İskandinav ülkeleri biliyorsunuz başı çeker. İsveç'e gidip soruyorsunuz, onlara sorduğunuzda size ne diyorlar? "Siz bizi iyi görüyorsunuz ama bizim daha geride olduğumuz çok yer var." diyorlar. Bunu neden diyorlar? Çünkü işte bu yakalanması kolay bir çıta değil, bu çıta hepimiz ulaşmaya çalışıyoruz. Ülkeler kendilerinin hâlâ bu konuda yapması gereken çok fazla şeyin olduğunu söylüyor. Dolayısıyla emeğimiz daha yeni başlıyor diyebiliriz.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS FONU PROGRAM MÜDÜRÜ EMİNE KUZUTÜRK SAVAŞ - Aslında, sistem güçlenmesiyle ilgili bütün bu çok sektörlü ve bütün kamu kurumları, ilgili tüm paydaşlar arasında iş birliği ve koordinasyonu artıracak, teknik destek verecek çalışmalar, en önemli amaç şeylerden, çalışmalardan bir tanesi. Ama burada, projede sunumlar arasındaki önemli bir şey de sosyal norm değişimi. Biz burada ailelerin, erkeklerin, babaların, kadınların, çocukların, kız çocuklarının, oğlan

çocuklarının; hem onların güçlenmesine destek olmak hem toplumda buna yönelik olumlu yaklaşımı, sosyal norm dönüşümünü, davranış değişikliğini sağlamak hem de konuya erkeklerin, oğlan çocuklarının katılımını sağlamak için uğraşıyoruz. Örneğin, sağlık aracısı modelimizde, gerçekten, daha önce bu konuları deneyimlemiş kadınlar kapı kapı gidip eğitimler sonrasında ailelere çocuk yaşta evliliklerin sağlık sonuçlarını anlatınca, kurumlar ile aileler arasında hizmet köprü gördüğünde, bunun toplum, mahalle, işte sokaktaki kısmı da tamamlanmış oluyor. O yüzden buna bu şekilde bakabilmek gerekiyor ama hepsinin de birbiriyle konuşması gerekiyor, bütün sistemlerin konuşması gerekiyor, iş birliği ve koordinasyonun artması gerekiyor ve en sonunda da ne yaparsak yapalım, toplum temelli çalışmalar yapmamız gerekiyor. Zaten yürütülen bütün eylem çalışmaları, ulusal stratejiler de bize bunu gösteriyor. O yüzden de en son beş senedir, sadece 4 ilde, 4 bin hanede 23 bin kişiye ulaştığımızda, ben birebir her yere, her aileye ulaşmanın çok önemli olduğunu gördüm.

Bu çalışmanın da etkisi sahada olduğumuz için oldukça yüksek oluyor.

Teşekkür ederiz.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çok teşekkür ederiz.

Sayın Alkayış söz istemişti, Meclis Genel Kurulunu açık tutmaya gitti ama kapatıp geldi.

Sayın Alkayış nefes alırken ben bir katkıda bulunayım. Şunu vurgulamak gerekiyor: Sizler de daha önceki toplantılarımıza katılan, sunum yapan konuklarımız da daha çok bu problemin sosyolojik, toplumsal boyutuna değiniyorlar. Ben bir sosyolog olarak buna itiraz ediyorum. Yani toplumsal boyut çok önemli ama bu işin temelinde psikoloji var. Nedenise, bugüne kadar gelen konuklarımız psikolojik boyutunu arka plana attı. Yani, bir öldürme kültürü olsa toplumsal boyutu üzerinde Birleşmiş Milletler birimleri açısından, Bakanlıklar açısından, üniversite açısından durmak gerekebilir ama psikolojik boyutu çok önemli. Genellikle bunlar bir cinnet anında işleniyor, öyle görüyoruz yani cinayetler bir...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Buna itirazımız var.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Tamam, ona da itiraz alacağız. Şimdi, cinnet anında işleniyor; cinnetin temelinde sosyoloji yok, psikoloji var veya psikiyatri var. Şimdi, evet, buna itirazı olanlar varsa katkıda bulunursunuz, kayıtlara da geçer.

Nefes aldınız mı?

Evet, sorunuzu alalım, sonra itirazlar varsa onları da alalım.

Sayın Alkayış, buyurun.

MUSTAFA ALKAYIŞ (Adıyaman) - Ben de sunum için çok teşekkür ediyorum.

Tabii, bu arada, Genel Kurula gidip geldik; kapatıp geldik.

Şimdi, tabii, Birleşmiş Milletler çatısı altında faaliyet gösterince yani benim için böyle çok olumlu bir yaklaşım olmuyor; sizinle ilgili değil, sadece Birleşmiş Milletler olduğu için. Çünkü Birleşmiş Milletlerden ne beklediyseniz yani ta kurulduğu tarihten bu tarihe, hiçbir şey gerçekleşmedi. İşte, Birinci Irak Savaşı, İkinci Irak Savaşı, en sonunda da bu Gazze'deki işgal, soykırım için konuşma dışında hiçbir şey yok yani maalesef böyle negatif bir algı bende var. Ama çabalarınız için teşekkür ediyorum.

Şimdi, ben de deprem bölgesinin -Adıyaman- milletvekiliyim. 6 Şubattan itibaren de sürekli bölgedeyiz. Şunu sormak istiyorum: Sabah da birisi... Tabii, depremin fiziki etkileri en azından yavaş yavaş kaldırılıyor. Yani insanlar önce çadır kentlere, sonra konteyner kentlere, şimdi kalıcı konutlara gidiyorlar. Sabah biz milletvekillerimiz olarak Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanımızdan randevu aldık; gittik, sizin sunumunuzda geçen konular da dâhil, bunları konuştuk. Evet, insanlar fiziki olarak ortama gidiyorlar ama bunun mutlaka bir travması, özellikle kadınlarda, çocuklarda, özellikle organlarını kaybeden insanlarımızı şeyi devam edecek. Hatta, Bakanımızın beyanına göre de asıl psikoloji depremden iki üç yıl sonra çıkıyormuş. Buna ilişkin Bakanlığımız nasıl bir ön alıyor, onu sorduk. Şunu sormak istiyorum: Deprem bölgesindeki -şu an güncel olduğu için- buradaki çalışmalarımız, faaliyetlerimiz devam ediyor mu, edecek mi? Buna ilişkin bir yol haritamız var mı?

Ben çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Teşekkürler.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADIN BİRİMİ PROGRAM YÖNETİCİSİ DUYGU ERSEÇEN - Teşekkür ederim.

Somut bir yanıt olması için gayret göstereceğim. Birleşmiş Milletler Kadın Birimi, evet, deprem bölgesinde çalışmalarına devam ediyor. Şu anda, kadına yönelik şiddet alanı için konuşuyorum, kadına yönelik şiddet alanında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığıyla ortak bir program yürütüyoruz. Bu program, Adıyaman da dâhil olmak üzere, 2 tane depremden etkilenen, 2 tane de çok göç alan ilimizde. Dolayısıyla da kadınların konukevi taleplerinde, hani nakil gerektiren ilimizde, 40 kapasiteli konukevi, kadın konukevi inşası devam ediyor. Deprem bölgesinde aynı anda çalışan şiddet önleme izleme merkezi ve kadın konukevleri ve sosyal hizmet merkezindeki şiddet irtibat noktalarının tümünü kapsayacak, hem personelin esenliği yani hem maruz kaldığı deprem vesilesiyle hem de çok zor bir alanda çalıştığı için kadına yönelik şiddet ve kesintisiz hizmet vermeye devam etmesi gerektiği için bir süpervizyon ve ikincil travma desteği ve aynı zamanda kadınların güçlenmesi için de verdikleri hizmetin daha etkili hâle gelmesi için eğitimler olacak. Bir diğeri, tüm deprem illerimizi kapsayan, 11 ilimizi kapsayan, yine kadına yönelik şiddet alanında hizmet veren kadın konukevi, ŞÖNİM ve il müdürlüklerinde tefrişat, binaların güçlenmesi ve basit bakım onarım yapılacak önümüzdeki üç yıl içerisinde.

Son olarak da deprem bölgesinde 11 ili değil ama temsilen 4-5 ilde yapılacak, kadınların sosyoekonomik olarak güçlenmesi için önce sahip oldukları becerileri görebileceğimiz ve hangi alanlarda yani "Hangi pazarı onlar için daha aktif hâle -öyle söyleyeyim- nasıl getiririz?"ı anlayabileceğimiz bir araştırma yapılacak ve özel sektör iş birliğiyle ve yerel yönetimler iş birliğiyle, tabii İŞKUR ve Aile Bakanlığı da dâhil kadınların ekonomik olarak güçlenmesi için faaliyetler yine önümüzdeki üç yıl boyunca devam edecek.

Teşekkür ederim.

MUSTAFA ALKAYIŞ (Adıyaman) - Çok teşekkür ederim. Bu tefrişatla ilgili biz sabah Sayın Bakanımızla da görüştük, ciddi bir ihtiyaç çünkü bir kısmını onardık, bir kısmı yıkıldı bu hizmet binalarının, bitti fakat tefrişatla ilgili bizim şehrimizde hakikaten ciddi bir ihtiyaç var. Bunun için üç yıllık bir sürece mi ihtiyacınız var? Bunun toplamı mı üç yıl yani bütün konuların?

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADIN BİRİMİ PROGRAM YÖNETİCİSİ DUYGU ERSEÇEN - Bu projenin toplamı üç yıl. Tefrişat en öncelikli işimiz olacak en acil ihtiyaç olduğu için. Onu da önümüzdeki altı ay içerisinde inşallah bitirmeyi düşünüyoruz 11 il için.

MUSTAFA ALKAYIŞ (Adıyaman) - Teşekkür ediyorum.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADIN BİRİMİ PROGRAM YÖNETİCİSİ DUYGU ERSEÇEN - Rica ederim.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KALKINMA PROGRAMI TÜRKİYE OFİSİ TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ UZMANI ASLI ÇOBAN - "Deprem sonrası çalışmalar" dediğiniz için ben de kısacık katkıda bulunmak istedim.

Tabii, biz sadece kadın odağında çalışmıyoruz ya da kadına yönelik şiddetle mücadele odağında çalışmıyoruz fakat bizim yapmaya çalıştığımız şey, bütün çalışmalarımıza kadına yönelik şiddetle mücadele mekanizmalarını yerleştirmek. Mesela ne yaptık? Özellikle Adıyaman, Kahramanmaraş ve Hatay'da belediyelerle ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığıyla çalıştık. Bakanlığımızla rehabilitasyon merkezlerinin kurulması, engellilere ve kronik hastalıkları olanlara yönelik... Ki bu çok önemli, hem bu sıkıntılardan muzdarip olanlar kadınlar olabilir hem de onların bakıcısı konumunda oldukları için kadınları güçlendirmek açısından çok kritik olduğunu değerlendirdik.

Bir diğer şey, belediyelerin sosyal hizmet merkezlerini ayağa kaldırmak, engelsiz yaşam merkezi olarak tekrar kurmak; burada kadınlara, engellilere yönelik hizmet sağlanmasını kolaylaştırmak -ki çok yoğun sosyal hizmet eğitimleri de düzenledik- hem merkezlerin fiziksel olarak kurulması, donatılması, personellendirilmesi noktasında hâlâ desteklerimiz devam ediyor. Burada yaptığımız şeylerden bir tanesi, yaşlılarla, engellilerle ve kadınlarla çalışırken bu grupların tamamı cinsiyet temelinde şiddete ve istismara maruz kalabilir aslında. Burada çalışanların bunun farkında olması, buna karşı uyanık olması ve böyle bir vakayla karşılaşırsa kimlerle çalışabilir, nasıl bir yönlendirme yapabilir bunun farkında olması... Hâlâ buradaki desteklerimiz devam ediyor Adıyaman da dâhil olmak üzere.

Yaptığımız bir diğer şey, çok sayıda engelli çıktı ortaya; yeni engelli, ampütasyona uğramış çok sayıda depremzede var. Bu kişilerin destekleyici cihazlarının, protezlerinin, ortezlerinin bakım onarımı için bu sektörün çok mesela sıkıntılı bir sektör olduğunu, biz de daha sonra yaptığımız sektörel çalışmalarla keşfettik.

Şimdi "Bütün bunlar nasıl bire bir kadın konusuyla örtüşüyor?" dersiniz, hani biz çalışmalarımızda konunun kadın tarafına bakmaya çalışıyoruz? İkincisi, gerçekten, bakıma ihtiyaç duyan herkesin ailede akrabalık ilişkileri içerisinde bu bakımı kadınlar gerçekleştirmeye çalışıyor. Onların deprem sonrası toparlanma süreçlerinde de çok kritik bir ihtiyaç olarak aslında önümüzde duruyor. Ben bunu söyleyip, size, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonundaki arkadaşlarıma sözü devredeyim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Peki.

Buyurun.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS FONU KURUMSAL ORTAKLIKLAR YÖNETİCİSİ NAZİFE ECE KARADUMAN - Teşekkür ederim.

Bizim de deprem bölgesindeki çalışmalarımız devam edecek. Özellikle Adıyaman ve Hatay'a daha çok şu sıralar odaklanıyor olacağız. Önceden daha geniş, kapsamlı bir çalışmamız vardı. Özellikle Sağlık Bakanlığıyla birlikte ilgili yerlerde kadın sağlığı üzerindeki çalışmalarımızı devam ettiriyor olacağız.

Onun dışında, biraz önce de bahsettiğimiz gibi Kadın Dostu Kentler Projemiz 2024 sonu itibarıyla başlamış bulundu, 2027'ye kadar deprem bölgesinde bulunan illerimizdeki belediyeler de dâhil olmak üzere yerel eşitlik mekanizmalarını kurmak için beraber çalışıyor olacağız.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Bir şey soracağım da cahilliğime verin.

Şimdi, kadın sağlığıyla ilgili konuların kadına şiddet ve ayrımcılıkla bağlantısını nasıl kurmalıyız? Yani kadın sağlık hizmetlerine ulaşmak istiyor da erkek ya da başka bir kurum engelliyor ve burada şiddet mi var yoksa mesela, kadın sağlığı, erkek sağlığı, çocuk, yaşlı sağlığı; bunlar çok önemli kavramlar, konular ama bizim araştırma alanımızla nasıl bir bağlantı kuruyorsunuz?

Buyurun.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS FONU PROGRAM KOORDİNATÖRÜ YASEMİN AKİS KALAYLIOĞLU - Başkanım, izin verirsiniz bununla ilgili ayrı bir sunum yapmaya gelelim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Ama konumuz o zaten, geldiniz zaten.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS FONU PROGRAM KOORDİNATÖRÜ YASEMİN AKİS KALAYLIOĞLU - Evet, kadın sağlığı üzerine etkileriyle alakalı...

Şimdi, burada birkaç taraflı bakmak lazım, hem kadına yönelik şiddetle ilgili farkındalığı artırarak sağlık çalışanlarında bunun tespiti ve müdahalesi üzerine düşünebilirsiniz.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Onları vurgulayın o zaman yani lütfen. Konumuz bu bizim, Komisyonumuzun konusu bu.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS FONU PROGRAM KOORDİNATÖRÜ YASEMİN AKİS KALAYLIOĞLU - Hem de kadına yönelik şiddetin sağlık sonuçları var. Genelde bunlar ilk aklımıza gelen olmuyor ama bir şiddet vakasının yönlendirilmesinde ve müdahalesinde darp raporundan başlayarak özellikle belli süreler içerisinde alınması gereken tedbirler var. Bunlar da dâhil olarak ama bunlarla sınırlı olmayarak mağdur, şiddete maruz bırakılan kişi üzerinde yapılması gereken sağlık tedbirleri ve süreçleri var. Dolayısıyla, iki taraflı düşünebilirsiniz, sağlık çalışanlarının farkındalığının ve eğitimlerinin artırılması üzerine ve 6284 kapsamında, bildiğiniz gibi, Sağlık Bakanlığı çalışanlarının da mesuliyetleri var. Dolayısıyla, bir hastaneye gittiğinde, böyle bir şiddet vakası ihtimaliyle karşılaştığında bunu bildirmekle yükümlüler ama sadece şiddete maruz bırakılan kişiyle alakalı değil, aynı zamanda şiddet failiyle ilgili de yürütülmesi gereken çalışmalar, faaliyetler var. Bunlar kapsamında yani şiddetin sağlık yönü dediğimizde çok büyük bir başlık altında yapılması gereken...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - İşte özellikle biz bu noktayı merak ediyoruz. Biz çerçevesi çizilmiş bir Komisyonuz, özellikle onları rica ediyoruz.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS FONU PROGRAM KOORDİNATÖRÜ YASEMİN AKİS KALAYLIOĞLU - Sunumda da biraz yer vermiştik aslında.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Sorulara yanıt verirken de lütfen onlara dikkat ederseniz daha verimli olur. Buyurun.

ELİF ESEN (İstanbul) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Öncelikle sunumlarınız için teşekkür ediyorum ben de.

Sivil toplumdan siyasete geçen ve Meclise gelen bir birey olarak sizlerle yolumuz kesişti bizim daha önce. Farklı projelerde paydaşlık da yaptık İstanbul çapında, özellikle dezavantajlı çocuklar ve anneleri üzerinde çalışmıştık farklı projelerde.

Şimdi, ben Sayın Başkanın kaldığı yerden devam etmek istiyorum. Gerçekten, sizlerin yapmış olduğunuz bu yıllara sâri çalışmalarda farklı bakanlıklarla paydaşlıklarınız oluyor projelerde ve yapmış olduğunuz projelerinin etki analizlerinden de yani "Keşke şu alanda şu yasal düzenleme olsaydı da şu sorun çözülsüydi." diyorsunuz. İşte aslında tam yerindesiniz, aslında bizim size sormamız gereken benim temel sorum, tüm bu deneyimleriniz doğrultusunda bizlere yani yasama organına bakanlıklar düzeyinde önerileriniz, düzeltilmesi gereken noktalar, özellikle değindiğiniz önerileriniz ya da eklemeleriniz neler olabilir? Bunu belki şu an cevaplamayabilirsiniz ama bu Komisyonun kurulma amacı, gerçekten kadına yönelik şiddetle mücadele ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin bu araştırma komisyonu sonucunda önerisiyle ilgili düzenlemelerin Mecliste yasal mevzuatlarda, bakanlıklarda yapılmasının sağlanması. Sizden belki böyle bir rapor, öneri raporu isteyebiliriz.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Bunu Komisyona sunabilirsiniz yani kısa bir süre içinde sunabilirsiniz.

ELİF ESEN (İstanbul) - Evet.

Çünkü bu soru-cevapların bir sonucunun olması gerekir. Dediğim gibi, deneyimler çok çok önemli, sizler çok farklı alanlarda dokunuyorsunuz, bireylere dokunuyorsunuz doğrudan. Biz sizden bunu bekleyelim.

Şimdi, tabii, burada bizim amacımız, Birleşmiş Milletlerin sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda ayrımcılık gözetmeyen yasaların ve uygulamaların olabildiğini sağlayabilmek.

Bu sene, 6 Şubat 2025'te, tam da 2023 depreminin ardından Birleşmiş Milletler "Barış, adalet ve güçlü kurumlar" ilkesiyle bir duyuru yaptı. Bizim için bu çok kıymetli, bizim amacımız da çünkü bu, sürdürülebilir kalkınmada barışçıl ve kapsayıcı yasaların olması çok önemli ama bizi tehdit eden çok çok önemli farklı konular var. Birkaç sorum var, onlara değineceğim, ondan sonra da zaten ben de çok uzatmak taraftarı değilim.

Şimdi, sadece deprem değil, depremi konuştuk ama doğal afetler, deprem, sel gibi büyük afetler ya da savaş gibi o an toplumları vuran ve ardından da ikincil, üçüncül travmalarıyla dalgalarla vurmaya devam eden... Nitekim, 2023'ten bu yana hâlâ daha deprem bölgesinin yaraları tam olarak sarılabilmiş değil ve orada kadınlar, çocuklar, aileler çok zor zamanlar yaşıyorlar. Belki de ilan edilen aile yılında spesifik olarak o bölgede, 11 ilde sadece o insanlarla aileleri toparlamak, yaralarını sarmak bile olabiliyordu amaç.

Şimdi, bu perspektifte yakın zamanda bir COP Konferansı yapıldı biliyorsunuz, bu COP29 Konferansı'nda kadın katılımı da oldukça iyiydi, iklim değişikliği ve iklim krizine yönelik... İklim değişikliğinin, iklim krizinin bu bahsettiğim çerçevede özellikle kadınları ve çocukları son derece etkileyecek boyutları olacak, kadın ve çocuk yoksulluğunu körükleyen ciddi etkileri olacak. Bu minvalde, sizin ilerleyen yıllarda bu konferanslara Türkiye'den katılımın güçlendirilmesi anlamında... Çünkü katılım ne kadar güçlü olursa farkındalık, eylem planları ve uygulanabilirlik de yüksek olur. Sizin bu anlamda Türkiye'ye bir desteğiniz olacak mı, bunu merak ediyorum.

Yine, 6 Şubat depremlerinden sonra kadın ve kız çocukları, özellikle "menstrual" dönemlerinde olanlar ya da hamilelik dönemlerinde olanlar çok zor günler yaşadılar. Hijyene, temiz suya erişimde zorlandılar ve bu zorluklar kısmen hâlâ daha devam ediyor ama bizi bir yandan da bekleyen çok ciddi, büyük bir İstanbul depremi var. Bu beklenen -inşallah olmaz, ümidim olmaması- İstanbul depremi için bu büyük bölgesel deprem sonrasında herhangi bir eylem planınız, herhangi bir hazırlığınız var mı Türkiye boyutunda?

Tarım işçileri çok önemli. Ben tarım işçilerini sunumda göremedim ama biraz küçük bir gecikmeyle girdim, belki öncesinde değindiniz, tarım işçisi kadınlar ve kız çocukları bizim ülkemizin kanayan yarası ve belki de bu anlamda en adaletsiz, en yoğun adaletsizliği yaşayan kişiler. Onlara yönelik ne tür önleyici ve tedavi edici, destekleyici çalışmalarınız var?

İklim krizi gibi dijitalleşme de hayatımızı son derece etkileyecek bir alan, özellikle cinsiyetçi dijital şiddet bugün kadınları ve çocukları kısıvrak yakalamış ve etkiliyor durumda çünkü henüz koruyucu, önleyici tedbirler ne yazık ki alınamadı. Sevindirici bir taraf, Meclisimizin bu anlamdaki farkındalığının yüksek olması, hem ihtisas komisyonu anlamında Dijital Mecralar Komisyonu var hem de araştırma komisyonu olarak var. Ben de şahsen ilgi alanlarım ve çalışma alanlarım doğrultusunda kadın, çocuk ve dijitalleşme alanlarını takip ediyorum komisyonlarda.

Yine bu dijitalleşmeyle ilgili sahada ve akademide çalışmaların ilerlemesi için güvenilir verilere ihtiyaç olduğunun sizler de farkındasınızdır, bu verileri sağlama noktasında çalışmalarınız var mıdır, planlamalarınız var mıdır; bunu merak ediyorum.

Tekrar teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Teşekkürler.

Buyurun.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS FONU KURUMSAL ORTAKLIKLAR YÖNETİCİSİ NAZİFE ECE KARADUMAN - Sayın Vekilim, çok teşekkürler.

Yakaladınız mı bilmiyorum, biz, UNFPA olarak, şimdi, 8'inci Ülke Programı'nı oluşturuyoruz, onu anlattınız zaten, teşekkürler, çok sağ olun. Bizim de önemseydiğimiz konular çünkü tam da bu söylediğiniz konular.

Ben birkaç tanesine cevap vereceğim, sonra arkadaşlarıma ileteceğim. COP29 kapsamında biz Türkiye Cumhuriyeti heyetiyle birlikte gidip orada sadece "Kadınlar ve gençler üzerinde iklim değişikliğinin etkileri ne oluyor?" konulu bir panel yaptık, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakan Yardımcımız da bizimle birlikteydi orada, bu seneden itibaren ve sonraki yıllarda bunu da katlandırarak ve Türk heyetini özellikle güçlendirmeye çalışarak çalışmalarımıza devam edeceğiz.

"İstanbul depremi konusunda nasıl çalışmalar yapıyorsunuz?" diye sormuştunuz. Şu an için İçişleri Bakanlığıyla bir proje çalışmamız var. Özellikle 5 ilin acil ve afet eylem planlarına odaklanarak, özellikle bu tarz beklenen çok büyük çaplı afet olaylarında özel ihtiyaç sahibi gruplara daha iyi ulaşılması, onların ihtiyaçlarının daha iyi karşılanması için nasıl o sistemsel güçlenmeyi yaparız diye şu an bir proje çalışması yapıyoruz, Avrupa Birliğine sunduk hatta, onu ilerletebilirsek bu sorunuza daha kapsamlı cevap verebileceğiz.

Diğer sorularınız için arkadaşlarıma bırakıyor.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS FONU PROGRAM KOORDİNATÖRÜ YASEMİN AKİS KALAYLIOĞLU - Sırayla buradan devam edelim.

Dijitalleşmeyle ilgili çalışmanıza çok memnun olduk çünkü aslında Türkiye'deki ilk dijital şiddet raporunu, TBİD tarafından yapılan araştırmayı biz desteklemiştik UNFPA olarak. Orada Türkiye'ye dair ciddi verilere ulaştık, aynı zamanda global rakamları da biliyoruz. Kadınların şiddete dijital ortamlarda maruz bırakılma oranı erkeklere nazaran 27 kat daha fazla, en büyük risk altında olan gruplarsa genç grup yani genç nesil diyebiliriz. Bu anlamda, biz yakın zamanda aslında İçişleriyle beraber İngiltere'ye bir ziyaret de yaptık. Bu anlamda da çalışmalarımızı yürütürüz. Vekilim, izniniz olursa toplantı sonrasında size kartımı da vermek, bu anlamda çalışmalarımızı daha detaylı aktarmak isterim diyeyim.

Tarım işçileriyle ilgili olarak da Emine Hanım'a sözü bırakayım.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS FONU PROGRAM MÜDÜRÜ EMİNE KUZUTÜRK SAVAŞ - Mevsimlik tarım işçileriyle de özellikle bunun yirmi yıl öncesinden itibaren ilk defa Urfa'da Harran Üniversitesiyle, ilgili bakanlıklarla çalışmalara başlayan ilk kurumlardan bir tanesi aslında UNFPA. Biz de bu çalışmada bütün kırılğan gruplara ulaşabilmek için, en dezavantajlı bölgelere ulaşabilmek için de mevsimlik tarım işçileri de hem bu ülke programında hem önümüzdeki ülke programındaki önceliklediğimiz alanlardan bir tanesi. Hem eğitimle ilgili hem gençlikle ilgili hem şiddetle ilgili hem çocuk yaşta evlilik ve çocuğa yönelik şiddetle ilgili konularda özellikle bu gruba yönelik farklı faaliyetler, çalışmalar, yapılabilecek her şey için politikalar üretme, neler yapabiliriz, bunun için, mevsimlik tarım işçiliğindeki farklı tarım desenlerindeki etkilerine göre farklı yöntemler, metodolojiler neler olmalıdır hem araştırmaları üretiyoruz, hem kamuyla hem sivil toplum örgütleriyle beraber çalışıyoruz. Öncelikle pamuk ve fındık üretimiyle ilgili başlayan süreçlerde başlamışız ama sonrasında, hatta deprem sonrasında değişen tarım desenine göre de çalışmalar yapıyor.

Uzunca yıllar, bütün öbek alanlarında, çadırlarda mevsimlik tarım işçileriyle ilgili çadır çadır dolaşıp sağlıkla ilgili ve temel ihtiyaçlarla ilgili en temel bilgileri ulaştırmak sağlık aracısı, hizmet aracısı modeliyle başlamış ama daha sonra bunun üstüne farklı yürütülecek çalışmaları ekleyerek devam ettik aslında, bir tane de rapor yayınladık, ben onu da paylaşmak isterim. Mevsimlik tarım işçilerinde farklı ne tür çalışmalar yaparsak daha etkili sonuçlar olabilir, sadece farkındalık ve eğitim çalışmaları dışında daha neler üstüne koyarsak hizmetlere erişimde, eğitim oranında, işte, fırsatlara erişim konusunda eşitliği sağlamak için başka neler sunmalıyız diye. Birçok metot ve yöntem de çıktı farklı aktivitelerde, onu da paylaşmak isteriz.

Çocuk yaşta erken ve zorla evlilikler programı kapsamında da yoğun çalıştık.

Ben sözü Duygu'ya veriyorum çünkü ortak çalıştığımız alanlardan bir tanesiydi, altı senedir yoğun bir emek harcadık bu konuda.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADIN BİRİMİ PROGRAM YÖNETİCİSİ DUYGU ERSEÇEN - Çok teşekkürler sorular için.

Çok da uzadı, hepimiz yorulduk.

Şimdi, geriye döndüğüm için buradaki herkesten özür diliyorum ama geriye dönmeden de edemedim çünkü gerçekten, hani slaytta çok vardı ya, "ana sebepler" diye Sayın Başkanım. Yani cinnet meselesine geri geliyorum, psikolojik etkenlere. Orada sözümüz olamamış oldu, oranın altını çizmek istiyorum. Kadına yönelik şiddet...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Yani ben sadece cinnet boyutu değil... Psikolojinin içinde cinnet bir tanesi.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADIN BİRİMİ PROGRAM YÖNETİCİSİ DUYGU ERSEÇEN - Ha, anladım, çok haklısınız.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - "En çok kullanılan sebeplerden biri de bu." deniliyor.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADIN BİRİMİ PROGRAM YÖNETİCİSİ DUYGU ERSEÇEN - Evet.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Yani öyle olsa da "Cinnet geçirdim, mazurum." diye bir şey yok, onu biz kabul etmiyoruz. Biz onu...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Orada bir tehlike var Sayın Başkan.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Tabii, o ayrı.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADIN BİRİMİ PROGRAM YÖNETİCİSİ DUYGU ERSEÇEN - Çok teşekkür ederim Sayın Vekilim, tam onun altını çecektim.

Kesinlikle bireysel sebeplere girer, psikolojik rahatsızlıklar olabilir ya da tanılı da olabilir, nevrotik olabilir, patolojik olabilir; fark etmeksizin hepsi bireysel sebeplere girer ama Sayın Başkanım, kadına yönelik şiddetin temel ve ana sebeplerinden birine "psikolojik sebep" demek biraz bizi tehlikeli bir yere götürüyor çünkü o zaman...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Yani psikolojik... Cümleliz şöyle: "Bu şiddetin sebeplerinden biri 'psikolojik' demek..." dediniz yani biri bile değil mi, sıfır mı yani psikoloji?

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADIN BİRİMİ PROGRAM YÖNETİCİSİ DUYGU ERSEÇEN - Tetikliyor, biri tabii.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Ama işte, cümleyi öyle kuracağız o zaman.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADIN BİRİMİ PROGRAM YÖNETİCİSİ DUYGU ERSEÇEN - Evet, tetikliyor.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Yani 50 tane nedeni varsa yani psikolojiyi dışarıda mı tutuyorsunuz?

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADIN BİRİMİ PROGRAM YÖNETİCİSİ DUYGU ERSEÇEN - Bir tanesi de...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Şimdi, psikoloji her şeyin temelinde, sosyolojinin de temelinde psikoloji vardır. İki kişi bir araya geldiği zaman sosyoloji başlıyor orada, iki kişi bir araya geldiği zaman. Tek kişi olduğu zaman toplum ve sosyoloji yok orada, orada psikoloji var. Artık sosyoloji bilimi şunu kabul ediyor: Toplum hâlinde yaşamayı inceleyen bir sosyoloji bilimi sosyolojinin bireyselleştğini savunuyor. "Bireyselleşmiş toplum" diye kitaplar var, öneririm ilgili olan herkese. Yani "Biz toplum olarak bir araya geldik, mutlaka toplu olarak karar veriyoruz." diye bir şey yok. Bilim bunu değiştirdi artık. Herkes tek tek düşünüyor, toplu

olarak, grup etkisiyle aldığımız kararlar var; bunlar başka bir şey ama cinayet... Mesela, töre cinayetinde toplu bir karar olabildiğini görüyoruz, medyadan okuyoruz ama bir erkek kadına şiddet uygularken mutlaka toplumsal bir kararla yapmıyor ki bunu; bu, tartışmalı bir kavram. "Suçluyu kazıdığınız zaman altından insan çıkar." diyen Faruk için Erem vardı, eski Ankara Baro Başkanı, çok önemli bir insandı. Suçluyu kazıdığınız zaman altından insan çıkar. "İnsan" dediğiniz an psikoloji ortaya çıkıyor. "İnsanlar" dediğimiz zaman sosyoloji ortaya çıkıyor yani biz kendi çalışma alanlarımıza göre mutlaka konuyu uydurmak zorunda değiliz. Böyle bir sakınca var bilimde. Düşüncemizi kanıtlayabilmek, savunabilmek ve öne çıkabilmek için mutlaka bir teoriye uydurma korkusu var. Bizim bundan sakınmamız lazım yani "Ben bunu söylüyorum, doğrudur, teoriye uyduruyoruz." Teoriye uymasa da uydurmaya çalışma tehlikesi var bilimde, buna dikkat edeceğiz yani burada hepimiz topluluk oluşturduk ama hepimizin şu anda psikolojisi birbirinden farklı.

Buyurun.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADIN BİRİMİ PROGRAM YÖNETİCİSİ DUYGU ERSEÇEN - Hemen bağlayacağım sayın vekilimizin sorularına.

Sadece hani kadına yönelik şiddet alanında, tabii, meselenin bir boyutu cinayete varan fiziksel şiddet, bir boyutu ekonomik şiddet, türlerini hepimiz biliyoruz. Tahmin ediyorum, burada da defalarca duymuşsunuzdur ama sonuç olarak şunu hatırlamak lazım diye düşünüyorum: Ben de sıklıkla kendime hatırlatıyorum bu alanda çalışırken, unutabiliyoruz çünkü. Sonuç olarak, işte, şiddet bir suç ve hangi skalaya gelirse gelsin yani bu, psikolojik de olsa, ekonomik de olsa, bir suç kadın cinayetine de varsa ve nasıl ki ekonomik şiddetin ana sebeplerinden birini cinnet görmüyorsak aslında kadın cinayetlerinin de biraz politik olduğunu düşünerek, biraz bu boyuttan yine diğer şiddet türleri gibi...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Ne demek yani "politik" kavramını açar mısınız yani siyasi nedenlerle nasıl?

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADIN BİRİMİ PROGRAM YÖNETİCİSİ DUYGU ERSEÇEN - Tabii, açarım.

Yani tercih edilen, birey tarafından sonuçları bilinerek, sonuçları tahmin edilerek yine de eylemin kendisinin tercih edilerek yapıldığı bir kavram bizim için kadın cinayeti.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Siyaset neresinde bunun? Bu dediğiniz tanımlama içinde siyaset nerede?

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADIN BİRİMİ PROGRAM YÖNETİCİSİ DUYGU ERSEÇEN - Yani "toplumsal" demek istedim, kusura bakmayın.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Ama çok farklı. Şimdi, bakın, burada kavramlara dikkat edeceğiz.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADIN BİRİMİ PROGRAM YÖNETİCİSİ DUYGU ERSEÇEN - Çok doğru, bizim öğrenecek çok şeyimiz var kavramlarla ilgili.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Evet.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADIN BİRİMİ PROGRAM YÖNETİCİSİ DUYGU ERSEÇEN - Evet, çok teşekkür ediyorum.

Buradan hemen geçiyorum sayın vekilimizin sorusuna. Tam da böyle bir yerden, bir süre istiyoruz sizden; çok kıymetli gerçekten, özellikle birtakım yasal önerilerimizi size sunmak. Şimdi de hazır kayıt alınıyorken ifade etmek istiyorum. Biz 6284 sayılı Kanun'umuzun, yürürlükte olan kanunumuzun çok daha etkili uygulanmasını tavsiye ediyoruz, etmeye devam edeceğiz ama 6284 bir tedbir kanunu olduğu için, aynı zamanda Türk Ceza Kanunu'muz gibi ya da İnfaz Yasamız gibi kanunlarımıza dijital şiddet tanımının, psikolojik şiddet ve ekonomik şiddet tanım ve yaptırımlarının eklenmesi taraftarıyız. Bu husustaki görüşlerimizi bildirmekten çok memnun oluruz diyeceğim ve sanırım, uzatmamak için burada bitireceğim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Peki.

Şimdi, değerli konuklar, bir soruya 5 arkadaşımızın cevap vermesi bizi mutlu eder ancak sözü uzatmamak ve tekrara kaçmamak için lütfen direkt muhatabı önce cevap verirse diğer arkadaşlarımızı da memnuniyetle dinleriz ama mutlaka 5'imiz, 3'ümüz cevap verecek gibi bir şey olmasın. Siz karar verin, şimdi kim devam edecek?

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALAR (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Mustafa Hulki Cevizoğlu'nun, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede IV. Ulusal Eylem Planı çerçevesinde 27 Şubat 2025 Perşembe günü TBMM idari teşkilatına yapacağı sunuma ilişkin açıklaması

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Ben bu arada bir not okuyacağım. Türkiye Büyük Millet Meclisinin bu konuya verdiği önem kapsamında bir duyuru geldi bana Genel Sekreterimiz Sayın Talip Uzun'dan. İki gün sonra, 27 Şubat 2025 Perşembe günü Ana Bina Küçük Grup Toplantı Salonu'nda saat 10.30 ve 12.30 arasında Türkiye Büyük Millet Meclisi idari personeline bir sunum yapılacak. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürü Sayın Süreyya Erkan sunum yapacak. Kadına yönelik şiddetle mücadelede Dördüncü Ulusal Eylem Planı çerçevesinde TBMM Başkanlığı İdari Teşkilatı birimlerinde görev yapan personele verilecek bu. Bu da Meclisimizin bu konudaki duyarlılığını gösteriyor. Kayıtlara da geçsin.

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI (Devam)

A) Görüşmeler (Devam)

1.- Birleşmiş Milletler Kadın Birimi, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu temsilcilerinin yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme (Devam)

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Buyurun.

Yoksa diğer soruya, Sayın Suiçmez'e geçiyorum.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KALKINMA PROGRAMI TÜRKİYE OFİSİ TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ UZMANI ASLI ÇOBAN - Başkanım, ben de çok kısacık birkaç şey söylemek istiyorum sorulara da yönelik olarak.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Evet, buyurun.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KALKINMA PROGRAMI TÜRKİYE OFİSİ TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ UZMANI ASLI ÇOBAN - İlk olarak yani şey önerisi çok güzel, gerçekten somut tedbir önerilerini hani özellikle arkadaşlarım yani Birleşmiş Milletler

Kadın Birimi ve Nüfus Fonundaki arkadaşlarım çok uzun zaman bu konularda çalıştıkları ve aslında ellerinde çok somut öneriler de olduğu için paylaşacaklardır, bu çok yerinde bir öneri oldu, çok teşekkürler.

Diğer konu başlıklarıyla ilgili olarak da hani şunu söylemek istiyorum: Aslında kadına yönelik şiddet meselesine risk perspektifiyle bakmak çok sağlıklı bir yaklaşım yani bunun ne demek istiyorum? İklim değişikliği, iklim değişikliğinin tetikleyeceği yerinden olmalar, göçler, geçim kaynağı kayıpları gibi ya da afetler kadına yönelik şiddet risklerini artırıyor, bütün dünyada böyle. Kadınların genel olarak kırılganlaştığı dönemler, çatışmalar keza aynı şekilde ya da tarım işçiliği gibi korumanın zayıf olduğu çalışma alanlarında gerçekten daha büyük risk altında gruplar görebiliyoruz, risklerin artışı görebiliyoruz. Buna paralel olarak, hani koruma ve güçlenme, kadınların güçlenmesine yönelik programlar yürütmemiz gerekiyor. COP Platformu değerli bir platform, buradaki Toplumsal Cinsiyet Eylem Planı'nın on sene daha uzatılmasına karar verdiler. Belki bizim gündemimiz hani bu şeyi önümüze alıp Türkiye'ye nasıl uyarlayabiliriz, buradan nasıl bir dinamik yaratabiliriz; onu çalışmak olabilir.

Keza, Afet Dayanıklılığına İlişkin Çalışma Platformu'nun uluslararası düzeyde Sendai'nin de bir Cinsiyet Eşitliği Eylem Planı var. Bütün bunlar çok uyarlanabilir eylem planları, Türkiye'de yapabileceğimiz şeyleri de bunlar düzeyinde somutlaştırabiliriz diye düşünüyorum.

Bir şey daha söyleyecektim, onu hatırlayamadım. Fazla zamanınızı almak istemiyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Hatırladığınız zaman katkınızı alırız.

Sayın Suiçmez, buyurun.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Sizin öncelikle sağlık konusunda bir şey sorduğunuzda cevabı tam alabildiğinizi de düşünmüyorum aslında ama Sayın Başkanım tabii...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - En azından siz almadığınıza göre hepimizin ikna olması gerekir.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Başkanım, tabii, konusunun artık doktoru olduğunuza göre çok iyi bir konumdasınız. O yüzden, bizim her söylediğimizde bizi ters köşeye yatıracak gibi gözüküyor.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Yok, estağfurullah. Ortak bir sonuca ulaşmaya çalışıyoruz, kolektif bir düşünce, bilgi.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Ama ben şunu söyleyeyim: Evet, Sayın Başkanım, kadın cinayetleri politiktir. Bu, sadece alanda cezaların artırılmasıyla olacak bir şey değil. Biliyoruz ki -ben her zaman onu savunuyorum- şu anda cezalar o söylenildiği gibi değil, cezalar oldukça fazla ülkemizde zaten yani cezada, ceza hukuku anlamında bir eksikliğimiz o anlamda yok. Problem uygulamada, uygulamadan kaynaklı bir kanı da toplumda yayılıyor. Hani kapıdan giriyor insanlar, hemen arka kapıdan çıkıyor. Polis yakalıyor ama...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Cezasızlık algısı mı yani?

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Tabii, tabii, cezasızlık algısı var. Cezasızlık algısından da en çok işte, bu suç işleyenler yararlanıyor.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Yani "Nasıl olsa kurtulurum." algısı mı var?

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Evet, nasılsa kurtulurum, biraz sonra af çıkacak, biraz sonra nasılsa işte cinnet diyerek bir hafifletici sebep olabilir, kravat takarım gibi, gibi.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Olmaz, yok, o kalktı yasadın, çok oldu.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Tabii, tabii, biliyorum yani eskiden beri öne gelen şey bu. Dolayısıyla bizim bir kere devlet olarak yasalarımız ile pratikteki uygulamalarımız, buna hâkim ve savcılarımız, kolluk güçlerimiz de dâhil olmak üzere aynı bilinçle el atmamız gerekiyor, yoksa sadece yasaları yaptık demekle olmuyor. O yüzden kadın cinayetleri politiktir diyoruz yani buradaki samimiyet uygulamada kendini gösterecek. Bu da direkt -ben hak savunucusuyum, avukatım- şimdi, çok güzel şeyler söyleniyor, İşçileriyle yüzde 90 başarı falan sağlanmış, biraz sonra ona izin verirsiniz de değineceğim ama önemli olan ne kadar bunun uygulandığı? Şimdi çok başarılı şeyler yapıyoruz, sonuç ortada, kadın cinayetleri artıyor. Sağlıkta başarılı çalışmalar yapılıyor dediniz, verilere baktığımda bir ara bakmıştım, zannedersem bu sene çocuk, bebek ölüm oranı geçen seneden daha fazla artmış. Şimdi, burada bir terslik var, eğitim veriyoruz, eğitim görüyoruz, işte, kurumlar arasındaki iş birliğinin azlığından, sahaya yansımaları iyi değil; dolayısıyla ben sadece eğitim verilmesinin yeterli olmadığını düşünüyorum. Sahada sonuçlar nedir, veriler nedir? Verilerin çok büyük bir bölümünü zaten biz bile milletvekili olarak istediğimizde alamadığımıza göre siz bunları neye göre değerlendiriyorsunuz, onu da merak ediyorum.

Şimdi, cinnet çok önemli bir şey yani psikolojik nedenlerle, bu patolojikse zaten ona mahkeme gereğini yapıyor, o konuda bir problem yok ama biz eğer bakarsanız haber vermelerde de "Cinnet geçiren koca eşini öldürdü, cinnet geçiren eski koca çocuklarını öldürdü." yani cinnet geçirmek de bir kılıf olarak kullanılıyor; bu böyle değil. O psikolojiden, toplumsal her olaydan da insanın psikolojisi etkileniyor, işte o yüzden onu da bizim düzeltmemiz gerekiyor.

Şimdi, Başkanım şeyi sordu: "Sağlıkla ne ilgisi var?" gibi dediniz yani sağlığa erişimde evet, nedir?

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Kadına şiddetle bağlantılı olarak sağlık konusunu sordum.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Tabii, ben size söyleyeyim. Mesela erken yaşta ve zorla evlilik gerçekleştiği zaman işte burada sağlık yönünden de, o çocuğun...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - İşte, bunları vurgulamamız gerekiyor.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Evet, etkilendiği için dolayısıyla bu böyle. Erken gebelik, kürtaj hakkı ne yapıyoruz? İşte, hamileliğin önlenmesi konusunda ne yapıyoruz? Bunların hepsi kadına yönelik şiddet.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Bizim konumuz onlar.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Evet, yani bunun bu şekilde görülmesi gerekiyor.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - İşte, az duruldu onların üzerinde Sayın Suiçmez, çok durulması lazım.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Siz de onu soruyorsunuz, ben onu olumlu görüyorum, sadece olumsuz gördüğüm biraz hani kavramlar üzerinden bizi bir sıkıştırıyor gibi gözüküyorsunuz ama onun dışında sorguluyorsunuz.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Yok, öyle bir amacımız hiç yok. Efendim, zaten sorgulama, araştırma Komisyonuyuz.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Yani biz buradan bir sonuç çıkaracağız, bu sizin söylediklerinizden ne sonuç çıkacağız? Dolayısıyla gerçekten hani sağlık dediğimizde belki kadına yönelik şiddetle direkt bir ilgi yokmuş gibi gözüküyor ama bu alt verilere baktığımız zaman çok ilgili bir alan olarak görüyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Evet, sizin sunumunuz da gayet güzel.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Teşekkür ederim.

Ben sunumu izleyemedim, kusura bakmayın, Meclisteydim ama alacağım eğer Başkanım izin verirse. Dolayısıyla ben hani sizin yaptığınız Türkiye Barolar Birliğinde de Başkan Yardımcısı olarak uluslararası ilişkilerdeydim, ne kadar iş birliği içerisinde çok büyük projeler de sizlerle yapıyoruz. Faydalı, alanda çok büyük fayda görüyoruz ama sadece hani eğitim verdik, ne kadar güzel, eğitim veriyoruz, jandarma... Dünden daha kötüyüz, bakın, bir ara yine... Siyasi konuşmuyorum Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Hayır, konuşabiliriz de.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Yine AKP döneminde, o ilk başlardaki uygulama, özellikle Avrupa Birliği sürecine doğru yönelirken alandaki yansımalarını çok iyi gördük. Hâkim, savcılar eğitildi, avukatlar eğitildi yani biz de eğitimsiz, kolluk güçleri eğitildi ve bunların çok kısa sürede yansımaları biz gördük ama ondan sonra, işte, hani politik dediğimiz alanda bir değişiklik olduğunda kimse kusura bakmasın, bugün hâkim ve savcılar direkt Hükûmetin söylediği her şeyden etkilenir durumdalar?

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Şiddetle bağlantısı yani...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Şunu söylüyorum, mesela tedbir kararı verecek ya, eğer Hükûmet ya da iktidar bu konuyla ilgili olumsuz bir şey söylüyorsa bizim bu tedbirler birden altı aydan üç aya iniyor.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Ama şöyle bir şey var mı yani yanlış anlaşılmasın?

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Bu yasal bir zorunluluk olmadan iniyor.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Bir şiddet olayında hukukçu olarak...

MUSTAFA ALKAYIŞ (Adıyaman) - Nasıl Sibel Hanım, ben anlamadım?

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Gerçekten öyle, hâkim ve savcılar hemen bundan etkileniyor.

MUSTAFA ALKAYIŞ (Adıyaman) - Yani bu şiddetle ilgili mesela nasıl bir şey oluyor?

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Evet, şimdi tedbir verecek ya, altı ay vermiyor artık, altı ay vermiyor. Şimdi, diyorlar mı ki: Bir kesim de "Mağduruz." diyor mu? Yani bunun da bir faili var, onlar da diyor mu ki: "Biz mağduruz, ben evden uzaklaştırma aldığımda nereye gideceğim? Rezil oluyorum, statüm zedeleniyor." deyince...

MUSTAFA ALKAYIŞ (Adıyaman) - İtirazını yapıyor, yaptı.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Ya, hayır, hukuktan bahsetmiyorum, şimdi politikadan bahsediyorum. Bunlar size geliyor, bir grup var, baskı kuran bir grup var. Dolayısıyla şimdi bunlara ilişkin sizden biri herhangi bir şey dediği anda hâkim, savcı bunu otomatikman sanki öyle olması gibi algılıyor ve o yasal sınırları gittikçe düşürüyor, ben size veririm onun verilerini.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Ama Sayın Suiçmez, yani siz tabii...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Yani uzatmak da istemiyorum da.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Yok, yok, istediğiniz gibi uzatın ama şimdi bir şiddet olayında herhangi bir siyasi yapının, iktidarın ya da partinin "Ya, cezayı azaltın." diye bir müdahalesi gibi bir anlam çıkarma...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Yok, "Cezayı azaltın." demez de...

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Ama sanki ben öyle diyorsunuz gibi algıladım.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - "Bu tedbirler çok fazla oluyor." diye biri demeç verdiğinde ya da "Bu tedbirlerin failer de düşünülerek verilmesi gerekiyor." denildiğinde orada algı oluşuyor Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Biz demiyoruz öyle bir şey yani.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Yani eskiden çok öyle... Demiyorsanız ne mutlu, o zaman tamamen onlar öyle algılıyor, sorun değil.

MUSTAFA ALKAYIŞ (Adıyaman) - Sibel Hanım, öyle bir şey yok.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Aynı fikirle yaşıyoruz yani.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Başkanım, ben size alandaki problemi söylüyorum, asıl problemimiz bu.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Yani toplumsal bir algıdan...

MUSTAFA ALKAYIŞ (Adıyaman) - O yüzden cankulağıyla dinliyoruz.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Az önce de söyledim, cezalar konusunda hatta şöyle bir tehlike vardır ceza hukukunda eğer makası çok açarsanız yani cezayı çok fazla vererseniz artık hâkim ve savcılar, özellikle karar vericiler, o cezayı vermemeyi tercih eder.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Tıpkı bizim bu Komisyonumuzda konuları çok açarsak dağılacağımız gibi.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Aynen öyle.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Toparlayalım, Birleşmiş Milletlerle bağlantısını kuralım, biz aramızda siyasi tartışmaları yaparız sonra.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Yok, yok, zaten hiç o siyasi değil benim dediğim yani onu öyle sonuç çıkıyor ama.

Şimdi, dolayısıyla bu verileri nasıl topluyorsunuz? Bizim de ulaşamadığımız verileri, bu verileri siz nasıl değerlendiriyorsunuz? Artı alandaki uygulama ile verdiğiniz eğitimler arasında da bir etki analizi yapıyor musunuz?

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS FONU PROGRAM KOORDİNATÖRÜ YASEMİN AKİS KALAYLIOĞLU - Çok teşekkürler.

Bence çok önemli bir soru oldu çünkü bir ayrıntıyı netleştirmemiz gerektiği konusunda biz de farkındalığımızı yaşadık. Şöyle ki: Şimdi, öncelikle en son sorunuzdan başlayayım. Bu başarı oranları "Biz bu eğitimi verdik ve sahada yüzde 90 dolayında bir başarı oldu." gibi asla değil, bunlar bizim naçizane yaptığımız eğitimler sonucunda eğitimlerimizin başarı oranını ölçmek yani eğitimden memnun kaldılar mı, içerik faydalı oldu mu, daha başka hangi içerikleri talep ediyorlar diye dinamik bir eğitim modeli biz geliştireyoruz, yoksa daha fazlası kesinlikle fazlasıyla iddialı bir şey olur.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Tamam, tamam, ben yanlış anladım.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS FONU PROGRAM KOORDİNATÖRÜ YASEMİN AKİS KALAYLIOĞLU - Belki ben hani eksik ifade etmişimdir, onu düzeltmiş olalım kayıtlara geçerken.

Onun dışında sağlık alanında yaklaşım önerilerimi ben slaytta dile getirmiştim, hani tekrar olmasın, uzamasın diye tekrar söz etmedim ama dilerseniz, Başkanım da bunun önemli ve öncelikli konu olduğunu söyledi. Tabii ki tekrar edebilirim ama hani sözünü de vermiş olduk, taleplerimizi, önerilerimizi bu deneyimler sonucunda, herhâlde daha vakit kazandırıcı olur ama özellikle sağlık alanında yeni UNFPA olarak bizim önerilerimiz, hem raporlarımız var bu alanda. Her araştırma, veri raporunun sonucunda farklı sektörlere önerilerimiz var ama sağlık alanında da ben 33 no.lu slaytta da bunu belirtmiştim, tekrara düşmemek için söz etmeyeyim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Teşekkür ederiz Yasemin Hanım.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS FONU PROGRAM MÜDÜRÜ EMİNE KUZUTÜRK SAVAŞ - Aslında çocuk yaşta evliliklerin sağlık sonuçlarıyla ilgili bir konuya Sayın Vekilim Sibel Hanım, çok güzel bir yerden girdiniz. Çocuk yaşta evliliklerin sağlık sonuçlarını ve risklerini bütün kurumlara ve bütün paydaşlara, ailelere de anlatıyoruz. Çocuk yaşta evliliklerin hem fiziksel sağlık sonuçları hem psikolojik hem ruhsal hem cinsel hem toplumsal sağlık sonuçları var çünkü çocuk yaşta evlilikler öyle bir zamanda geliyor ki tam ergenlik döneminde ergenin kimlik ve kimlik inşa döneminde oluşan bir şey. O yüzden de o fiziksel gelişimini tamamlamamış olunca zaten çocuk yaşta olduğu için peşi sıra bir erken gebelik, adolesan gebelik geldiği için bu çocuk ve anne sağlığı için ve aynı zamanda yenidoğan sağlığı için riskler oluşturuyor. Ne gibi riskler oluşturuyor? 18 yaşından sonra doğum yapanlara göre 2 ila 5 kat daha yüksek anne ve bebek ölümü oluyor. Onun haricinde diğer fiziksel sonuçları ömür boyu süren bir sağlıksızlığa sebebiyet verebiliyor. Annede kanamalar, diğer hastalıklar, gebelik, doğuma bağlı komplikasyonlar oluşturuyor ama bununla beraber yenidoğan bebekte de gelişme gerilikleri oluşturabiliyor, zayıf kilo ağırlıkları oluşturabiliyor. Anne ve bebek arasında... Anne de bir çocuk olduğu için çocuğa bakma konusunda zorlukları da oluşturuyor.

Çocuk yaşta erken ve zorla evlilikler kadına yönelik şiddetin bir türü, çocuğa yönelik şiddetin bir türü, onunla beraber önemli bir insan hakları ihlali. O yüzden de önemli fiziksel sonuçları var. Psikolojik sonuçlarına gelince de depresyon, travma, sosyal izolasyon gibi birçok korkusu var, birçok sağlık riski ve sonucu var. Cinsel sağlık sonuçları. Çocuk yaşta evliliklerin döngüsüne baktığımızda her şiddet türünden farklı. Sadece fiziksel şiddet, sadece ekonomik şiddet, sadece duygusal şiddet diyebileceğimiz bir şey değil. Bütün şiddeti, türlerini bir döngü içinde barındırıyor ve nesilden nesile aktarılabilen tek şiddet türü yani annede, sonra çocuğunda da olabiliyor ve devam edebiliyor. Neden? Sosyal izolasyon yaşadığı için, eğitimi tamamlamadığı için, sosyal hayata ve iş olanaklarına katılımında sorunlar, eksikler, kısıtlılıklar olduğu için çünkü çocuk yaşta zaten anne olması itibarıyla kız çocuk için de oğlan çocuk için de farklı riskleri var ama en temel şey sosyal izolasyon, hayata katılamama. Bütün bu konularda çocuk yaşta evliliklerle ilgili 18 yaşından önce evlendirilmiş bir birey ve bir çocuk hangi hizmete nasıl ulaşacak, kime ne soru soracak konusunda da yeterince bilgisi de olmadığı için o hizmetlere erişimi de kısıtlı oluyor. O yüzden de sağlık sonuçları ve sağlık riskleri açısından çok büyük bir sağlıksızlık üretiyor ve bunun kalkınma açısından yükü de büyük. Sadece toplumsal ve sağlık sonuçları yok. Bütüne baktığımızda bütün o kalkınmayla ilgili anlattığımız her şeyi de etkiliyor. Yaşamsal bir sonucu olduğu kadar aynı zamanda onun da ötesinde sonuçları var.

Çocuk yaşta evliliklerin sağlık sonuçlarıyla ilgili çok sektörlü bir rapor hazırladık, onu sizlerle paylaşmak isterim. Eğer mümkünse bütün Komisyon üyelerimize onlarla ilgili raporları ve şiddetin sağlık sonuçlarıyla ilgili diğer raporları da iletmek isteriz.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Bugün getirseniz daha iyi olabilir miydi acaba?

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS FONU PROGRAM MÜDÜRÜ EMİNE KUZUTÜRK SAVAŞ - Biz bugün 24 kişilik bir set hazırlığı... Çok kişi olacağını düşününce emin olmadık ama bizzat kendi ellerimle kargoları hazırlayacağım çünkü bu raporların hepsi çok ülke temsiliyetli olan raporlar.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Ev yapımı gibi olacak. Yani ellerinizle hazırlayacaksınız, ev yapımı kek gibi olacak biraz, güzel.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS FONU PROGRAM MÜDÜRÜ EMİNE KUZUTÜRK SAVAŞ - Vallaha, artık işte, bugün getirememenin eksikliğini inşallah tamamlarız.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Bir tane örnek var mı yanınızda, hani 24 kişiye hazır değil ama bir örnek var mı yanınızda?

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS FONU PROGRAM MÜDÜRÜ EMİNE KUZUTÜRK SAVAŞ - İnternet sitemizden "web" sayfalarımızdan erişilebilir.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Onu zaten okurduk internetten.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS FONU PROGRAM MÜDÜRÜ EMİNE KUZUTÜRK SAVAŞ - "unfba.org/tr"de hepsi var, bütün rehberlerimiz ve şeylerimiz var ama hemen yarın da bizzat kargo haricinde de getirebiliriz, teslim edebiliriz, hiç sorun değil.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Tamamdır, peki.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS FONU PROGRAM MÜDÜRÜ EMİNE KUZUTÜRK SAVAŞ - Bu Komisyon raporunda da veri olarak, tanıklıklar olarak oradaki raporlardan destek alınması bizim için çok önemli olur.

Ben son raddede girip anlattığım için, sağlık riskleri ve sonuçlarını izin verdiğiniz için teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Çok teşekkür ederiz.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS FONU PROGRAM MÜDÜRÜ EMİNE KUZUTÜRK SAVAŞ - Sağ olun.

Çok da önemli bir soru sorduğunuz için ayrıca size de Sayın Başkanım teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA HULKİ CEVİZOĞLU - Sağ olun.

Değerli arkadaşlar, bizim Komisyonumuzun görevi belli bir yere ulaşabilmek; kolektif bir çalışma yapıyoruz, nedenleri olabilir, bu olabilir; biz bütün nedenleri ortaya çıkarmaya çalışıyoruz. Burası aslında biraz da akademik bir çalışma kurulu komisyonu yoksa siyasi olarak biz Genel Kurulda zaten her şeyi birbirimize söylüyoruz, dışarıdaki platformlarda, siyasi platformlarda söylüyoruz, televizyonlarda konuşuyoruz. Bu Komisyonun amacı, tıpkı bir doktora tezi yazıyormuş gibi sınırlılıkları olan bir komisyon. Yani bu problemin, şiddet ve ayrımcılığın sınırları belirlenmiş yasayla, biz görevimiz gereği bunlara ulaşmaya çalışıyoruz. Bir yerde madencilik yapıyoruz yani kazıyoruz o madeni, nedeni bulmaya çalışıyoruz. Onun dışındaki sözler de çok değerlidir mutlaka ama bizim alanımızda değil.

Şimdi, bugün çok değerli konuşmacılar, Birleşmiş Milletlerin 3 birimi; Kadın Birimi, Kalkınma Programı Birimi ve Nüfus Fonu Biriminin, 3 kuruluşun toplam 6 konuşmacısını dinlemiş olduk, daha kalabalık geldiniz ama toplam olarak sunum yapan 6 konuşmacımız oldu. Katkı ve katılımlarından dolayı hepinize çok teşekkür ediyoruz.

Bugünkü toplantımız yaklaşık üç saat olmak üzere, iki saat kırk beş dakika oluyor galiba toplantıya başladığımız saatten itibaren. Konuşacağımız konuları tamamladık. Bugün hepinize çok teşekkür ediyoruz.

Perşembe günü Çalışma Bakanımızı saat 15.00'te dinlemeyi planladık, öyle programlandı, bir aksilik de yok şu an itibarıyla. Perşembe günü Komisyonumuzda buluşmak üzere.

Bütün sunum yapan değerli konuklara çok teşekkür ediyoruz tekrar. Eksik bulduğunuz noktalar varsa onları da -bir kez daha yinlemek istiyorum- Komisyonumuza yazılı olarak sunabilirsiniz, kayıtlara ve rapora geçer.

Çok teşekkür ediyorum.

Toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 19.07